

Yavaş Şehir, Kentleşme ve Turizm: Antalya/Finike Örneği

Nilüfer Öztürk Aykaç^{1**}

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Karaman Türkiye, dr.niluferozturk@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2469-0758

Öz

Bu çalışmada yavaş şehir kavramı, Antalya'nın Finike ilçesi özelinde incelenmiştir. Temel amaç, Finike örneğinden hareketle yavaş şehir tartışmalarına katkıda bulunmak ve yavaş şehir kriterleri bağlamındaki projeleri/etkinlikleri inceleyerek olası toplumsal etkilerine değinmektir. Çalışma nitel araştırma yöntemi çerçevesinde hazırlanmıştır. Çalışmada veri kaynağı olarak Finike Belediyesi web sitesinde yer alan dokümanlardan (faaliyet raporları, meclis kararları, projeler vs.) faydalanılmış, bu belgeler doküman/belge analizi tekniğine göre incelenmiştir. İncelemede kentleşme, yavaş şehir, turizm, sürdürülebilirlik temalarına odaklanılmış; yavaş şehir kavramının turizmle ilişkisi, yavaş şehrin ve turizmin toplumsal etkileri, sürdürülebilir turizme dair farkındalıklar Finike üzerinden tartışılmıştır. Analiz kısmında, yavaş şehir olma kapsamında değerlendirilebilecek faaliyetler yıllara göre tasnif edilmiş; elde edilen veriler yavaş şehir kriterleriyle örtüşmeleri, turizmle ilişkileri ve ortaya çıkabilecek riskler bağlamında yorumlanmıştır. Finike'nin tarımsal etkinliği, turizm potansiyeli ve yavaş şehir olmaya uygun yönleri ayrıcalıklı özellikleri arasındadır. Bunun yanında Finike'nin popüleritesinin gün geçtikçe artması, kitlesel turizm sebebiyle kalabalıklaşarak kentsel yaşam kalitesinin azalması, bölgedeki biyoçeşitliliği korumaya yönelik eylemlerin yetersiz kalması öne çıkarılabilecek riskler arasındadır. Bu çalışmadan hareketle, yavaş şehir olma deneyiminin toplumsal etkilerine ve özellikle Finike gibi sahil ilçeleri özelinde turizmle olan ilişkisine yönelik farkındalığın artması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finike, Yavaş Şehir, Turizm Sosyolojisi, Sürdürülebilirlik, Doküman Analizi

Cittaslow, Urbanization and Tourism: Antalya/Finike Sample

Abstract

In this study, the concept of cittaslow (slow city) was analyzed in the Finike district of Antalya. The main aim is, based on the example of Finike, to contribute to the slow city discussions, and to examine the projects/events in the context of slow city criteria and address their possible social impacts. The study was prepared within the framework of qualitative research method. In the study, documents on the website of Finike Municipality (annual reports, council decisions, projects, etc.) were used as data sources, these documents were analyzed according to the document analysis technique. In the analysis, the themes of urbanization, slow city, sustainability and tourism were focused; the relationship between the concept of slow city, tourism and the social effects of slow city and tourism, awareness about sustainable tourism are discussed over Finike. In the analysis section, activities that can be considered within the scope of being cittaslow are classified according to years; the data obtained were interpreted both in terms of their match with the cittaslow criteria, relations with tourism and in terms of the risks that may arise. Finike's agricultural efficiency, tourism potential and aspects suitable for being a slow city are among its privileged features. Besides, increase of the Finike's popularity day by day, the decrease in the quality of urban life due to crowding due to mass tourism, insufficiency of the actions to protect the biodiversity of the district are among the risks that can be highlighted. Based on this study, it is expected that awareness will increase regarding the social effects of the slow city experience and its relationship with tourism, especially in coastal districts such as Finike.

Keywords: Finike, Cittaslow, Sociology of Tourism, Sustainability, Document Analysis

önerilen atıf/cite this article as

Öztürk Aykaç, N. (2024). Yavaş Şehir, Kentleşme ve Turizm: Antalya/Finike Örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 367-400.

**Sorumlu yazar e-posta/ Corresponding author e-mail: dr.niluferozturk@gmail.com

Araştırma Makalesi

Cilt 8, Sayı 2, 2024
ss. 367-400

Gönderim : 07.12.2023
1. Düzeltme: 14.03.2024
Kabul Tarihi: 26.07.2024

Research Article

Vol 8, No 2, 2024
pp. 367-400

Received : 07.12.2023
Revision1: 14.03.2024
Accepted: 26.07.2024

GİRİŞ

Kentlerin kendi kimliklerine sahip çıkmasını, birbirine benzememesini, çevreyle barışık bir toplumsal hayat sürülmesini ve kentsel sorunlardan uzaklaşılmasını amaçlayan *yavaş şehir* kavramı,¹ bu çalışmada yerel yönetimler özelindeki uygulama alanı, kentteki toplumsal yaşama katkısı ve turizme etkisi bakımından problem edinilmiştir. Kent toplumunun sağlıklı bir yaşama erişim olanağına ulaşması için bir model olan yavaş şehir akımı, Antalya'nın Finike ilçesi özelinde incelenmiştir. Finike Belediyesi'nin web sayfasında yer alan meclis kararları, faaliyet raporları, projeler gibi resmî belgelere yansıyan örnekler ana malzemeyi oluşturmuştur. Söz konusu etkinlik ve projelerin yavaş şehir olma kriterlerine uygun olup olmadığı, sağlıklı bir kentleşme deneyimi sunup sunmadığı, kentlerin ve turizmin geleceği açısından bir sorun teşkil edip etmediği tartışılmıştır.

Araştırma alanı olarak Finike'nin seçiminde, 2024 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla Cittaslow Türkiye Ağı web sitesinde yer alan güncel bilgilere göre bu statüye sahip Antalya'nın tek ilçesi olması ve Finike'ye dair sosyal içerikli araştırmaların azlığı belirleyici olmuştur. Finike'nin hem tarım hem turizm yapılan bir ilçe olması, yavaş şehir olmanın turizm tanıtımında referans olarak kullanılması, turizm-yavaş şehir ilişkisinin sorgulanabilmesine imkân tanıyacaktır. Yavaş şehir kavramının sağlıklı bir uygulama örneğiyle toplumun kent hakkı ve çevre hakkına ulaşarak sağlıklı bir kentleşme deneyimi yaşayabilmesi, turizmin çevreye zarar vermeden ve bölgede yaşayan yerli halkın yaşam kalitesini azaltmadan deneyimlenebilmesi mümkün olabilir. Bu çalışmada buna yönelik tartışmalara ışık tutularak kentlilere ve kent yöneticilerine sürdürülebilir gelişim ve turizm olanaklarına dair farkındalık kazandırmak, yavaş şehir-turizm ilişkisinde mevcut ve olası risklere dikkat çekmek hedeflenmektedir. Bu amaca paralel olarak kentleşme sorunları, kent hakkı, yavaş şehir ve sürdürülebilir turizm gibi başlıklar eşliğinde kavramsal ve teorik tartışmalar da yer almaktadır. Bu unsurların yavaş şehirle ilgili tartışmalara teorik düzeyde katkı yapacağı beklenmektedir. Çalışmada Finike özelinde yapılan araştırma yoluyla da Türkiye'deki yavaş şehir olma deneyimi ve olası risklere değinilerek pratik katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Literatürde Türkiye'deki yavaş şehirlere dair bazı çalışmalar bulunmakta, ancak Finike özelinde yavaş şehirle ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Buna ek olarak Finike'ye dair mevcut çalışmalarda sosyolojik tahlillerin azlığı da bu çalışmanın Finike ve yavaş şehir özelinde yapılmasının gerekçesi olarak düşünülmüştür.

Çalışmada önce kentsel-çevresel haklar ve cittaslow (yavaş şehir) kavramlarına değinilip ilgili literatür Türkiye özelinde değerlendirilmiş, ardından Finike'ye dair özet bilgilerle araştırma metodolojisi ve bulguları kısmına geçilmiştir. Yavaş şehir

¹ Türkçe literatürde *cittaslow* terimi "yavaş şehir" veya "sakin şehir" kavramlarıyla karşılanmaktadır. Bu çalışmada, *cittaslow* felsefesini daha iyi yansıttığı ve terimin orijinal anlamına daha uygun bir karşılık olduğu düşünülerek "yavaş şehir" kavramı tercih edilmiş ve başlıkta bu şekilde kullanılmıştır. Söz konusu terim, çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde de resmî birlik isminin geçtiği yerler dışında "yavaş şehir" şekliyle kullanılmıştır.

kavramının kentleşme ve turizmle olan ilişkisi, Finike'den hareketle yorumlanmış ve tartışılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi; kentleşme, kentsel ve çevresel haklar, sürdürülebilirlik, cittaslow/yavaş şehir ve turizm temaları etrafında şekillenmektedir.

Kent, Kentleşme ve Ekolojik Sürdürülebilirlik

Kentler, insanın doğal çevre üzerinde inşa ettiği yapay unsurlar yoluyla toplumsal hayatını deneyimlediği yerleşim birimleridir. Yaşama elverişli yerlerde kurulan, çok yönlü, iktisadi olduğu kadar siyasi ve kültürel bakımdan da kesin hatlarla sınırlanmayan bir bölgenin kavşak noktası olan yerlerdir (Göney, 2017: 17). Huot'a göre gerçek bir kent; belli bir ekonomik ve sosyal gelişmeye tanıklık etmeli, barındırdığı insanlarla çevresinde yaşayan insanlar arasında yeni bir tür ilişkinin kurulduğunu göstererek örgütlü hiyerarşik siyasi ve sosyal bir yapıyı yansıtmalıdır (2000: 34).

Kent ve şehir kavramları çoğu zaman eş anlamlı olarak kullanılmakla birlikte bu iki kavram arasında bir ayrım olduğu da düşünülmektedir. Özellikle kapitalizm ve sanayileşme sonrası süreç, kent ve şehir arasındaki ayrımın temelini oluşturmaktadır. Lefebvre ville (şehir) ve urban (kent, kentsel) şeklinde iki ayrı sözcüğü kullanarak bu ayrımı gözettiğini gösterir; tanımlı ve nihai bir nesneyi karşılayan şehrin (ville) aksine kent (l'urbaine), kapitalist meta üretimine zemin sunan bir yerdir (2015: 118; 2019: 47). Bu ayrım doğrultusunda şehirler doğal ve kadim oluşumlar olarak medeniyet teması ekseninde, kentler ise modern planlamacıların tasarımları olarak görülebilmektedir (Nacak, 2016: 385). Buna göre şehir, medeniyet/uygarlık terimleriyle özdeşleşen, tarihsel olarak eski devirlere kadar giden, kadim kültürleri temsil eden, kendi öz kimliğine ve kültürüne sahip olan yerleşim birimleridir. Kent ise kapitalizmin mekânı metaya dönüştürme gücüyle biçimlenen, modern ve teknik planlamalar sonucu ortaya çıkan, doğaya bir nevi karşıt, kapitalist tüketim odaklı yaşam alanları olmaktadır. Bu çerçeveden hareketle bu çalışmada da *cittaslow* teriminin Türkçesi olarak *yavaş şehir* terimi, şehrin söz konusu anlamı gözetilerek tercih edilmiştir.

Tarih boyunca kentler değişen formlarda köylerle birlikte toplumsal yaşamın mekânsal taşıyıcılığını üstlenerek varlığını devam ettirmiştir. Sanayi Devrimi, Avrupa'dan başlayarak dünya genelinde yoğun göçleri tetiklemiş; göçlerin sebep olduğu kalabalıklaşma da kentleri çeşitli sorunların merkezi haline getirmiştir. Lefebvre kentleşmeyi politik şehirden sırasıyla ticari şehre, endüstriyel şehre ve nihayetinde kentsel yoğunlaşma, kırsal göç, kentsel dokunun kırsal dokuyu tamamıyla hâkimiyet altına aldığı bir kritik aşamaya geliş olarak sınıflandırmaktadır (2019: 20). Bu aşama, kentsel krizlerin de yoğun bir biçimde deneyimlendiği, kökeninde kentin kendisinin değil ancak kent üzerindeki ilişkilerin ve mekânların inşasının yattığı, içinde bulunduğumuz durumun bir temsilidir. Küreselleşme akımları ile söz konusu sorunlar yaşandığı kentte kalmamış, dünya geneline yayılmıştır. Özellikle gelişmekte olan dünya ülkelerinde kentsel sosyal sorunlar

arasında konut sorunu, işsizlik, yoksulluk, örgütlü suçlarda artış, kentsel şiddet, marjinal sektörlerde artış, sokak çocukluğu, kırsal ve kentsel değerlerin çatışması, kadının toplumsal statüsüne yönelik problemler, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimle ilgili problemler gibi kategoriler öne çıkmaktadır (Güçlü, 2018: 197). Dünyada modern kentleşme süreçlerinin, bu uzantıda doğal çevre üzerindeki insan etkinliğinin olumsuz sonuçları 20. yüzyıl sonlarından beri tecrübe edilmektedir. 21. yüzyılın bu açıdan çok daha kritik sonuçları beraberinde getirdiği göz önüne alındığında, dünya genelinde kentleşme felsefesindeki paradigma değişimi sıklıkla gündeme gelmektedir. Sürdürülebilirlik kavramı kentleşmeye, kalkınmaya ve gelişmeye yönelik bir çatı kavram olarak bu çerçevede öne çıkmaktadır. Sürdürülebilirlik çevre, eşitlik ve ekonomi arasında bir dengedir (Sustainability at UCLA, 2024). Sürdürülebilirlik açısından iki kent modeli olan yavaş şehirler ve eko-kent (ekolojik kent) karşılaştırmasında, yavaş şehirlerde eko-kentlere kıyasla ekolojik alanla sınırlı olmayan, tüm alanlara yönelik projeler yürütüldüğü ifade edilmektedir (Çetinkaya & Ciravoğlu, 2016). Bu çerçevede sürdürülebilirlik yavaş şehirler özelinde çevresel, kültürel, toplumsal alanları içeren çoklu bir çerçevede uygulama alanı bulabilmektedir.

Şehir hem insanlığın en yüksek başarısı, en ileri bilginin olağanüstü karmaşıklık, güç ve görkem içeren fiziksel bir peyzajda somutlaştığı yer, göz kamaştırıcı sosyo-teknik ve politik yeniliği gerçekleştirebilen sosyal süreçleri bir araya getiren bir oluşumdur; hem de aynı zamanda en rezil insanî yozlaşma mekânı, en şiddetli insani hoşnutsuzlukların paratoneri, sosyal ve politik çatışma arenasıdır (Harvey, 2017: 317). Bu anlamıyla şehir hem sorunun hem de çözümün anahtarı olmaktadır. Murray Bookchin (2014), modern kentleşme paradigmasını ve onun yol açtığı kentsel-toplumsal sorunları tartışırken kenti bir eko-topluluk olarak tanımlar ve kentlerin ekolojik özelliklerine vurgu yapar. Cittaslow topluluğu ve yavaş şehir akımı, kentlilerin bu özellikleri hatırlayarak bir eko-topluluk şeklinde yaşamalarını mümkün kılmaktadır.

Kent Hakkı, Kentsel Haklar ve Çevre

Kent hakkı kavramı, kent literatürüne Henri Lefebvre tarafından 1960'larda dâhil edilen, 1990'larla birlikte birçok kuramcının analizinde yer alan ve kapsamı genişletilen bir kavram olmuştur. Lefebvre'in literatüre kazandırdığı dönemde kavram, sanayi kentinin açmazlarına yönelik ve bu dönemin toplumuna dair bir çağrıydı. Henri Lefebvre için kent hakkı, kentin kapitalizme hizmet etmeyen bir temelde birleşen pratikleri aracılığıyla anlamını bulmaktadır. Ona göre teorik düşünüm, şehrin (kentin) kendisiyle birlikte kent toplumunun ihtiyaçlarını da yeniden tanımlamak durumundadır (2015: 119). Bugün kent planlamasında, kente dair taleplerde gündemde tutulan bu kavram, genel olarak kentli bireylerin kent hayatında eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavramlar temelinde bir insan hakkı arayışıdır. Özetle; "özgürleştiricilik; toplumsal adaleti sağlayıcılık; eşitlik ve dayanışmaya yöneliklik; politik, sosyal, etik ve "ütopik" bir arzu sahipliği; bilinçlenme ve bilinçlendirme çabası; farklılığa açıklık; bir sorumluluk duygusu ve tavır alma

girişimi; bir başka kent yaratmak tahayyülü; “bütünsel insan” hedefi; hem var olana ulaşabilme ve onu kullanabilme kapasitesi hem de onu kenttaşların ihtiyaçları ve arzularına göre dönüştürebilme olanağı; kenti bir eser olarak değerlendirme; toplumsal ve siyasal mobilizasyona yöneliklik” (Yıldırım, 2019: 165) olarak ifade edilen kent hakkı, zamana ve bölgeye göre değişen hakları içermekle birlikte yukarıdaki gibi ortak talepleri ve idealleri de içerebilmektedir. Kent hakkının bir kent için neden önemli olduğu sorusu; David Harvey’in perspektifinde şu şekilde cevabını bulmaktadır: Bir kent hakkında konuşmanın avantajı, ikonografik ve imgesel bir tarihe sahip olan ve bu özellikleriyle sık sık ütöpik düşünce tarzlarının merkezinde yer alan kent için mevcut olandan başka bir şeyi gündeme alma ve onu yapma olanağı sunmasıdır (2017: 151).

Kentsel Haklar Avrupa Bildirgesi’nde çevreye ve kente dair birçok toplumsal haktan söz edilmektedir. Çevreyle doğrudan ilintili kentsel haklar arasında; hava, su ve toprak kirliliği olmayan, doğası ve doğal kaynakları korunmuş, kirletilmemiş ve sağlıklı bir çevreye sahip olunması; kentli bireyin beden ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı bir çevre ve koşulların kendisine sağlanmış olması; tarihsel yapı kalıtının (mirasının) duyarlı bir biçimde onarılması ve nitelikli çağdaş mimarinin uygulanması yoluyla hoş ve geliştirici fiziksel ortamların yaratılması; yerel yönetimlerin, ekonomik gelişme ve çevrenin korunması amaçlarını bağdaştırmayı sağlamaya çalışması yoluyla sürdürülebilir bir gelişmenin deneyimlenmesi; yerel doğal kaynak ve varlıkların, yerel yönetimlerce akılcı, dikkatli, etkin ve adaletli bir biçimde tüm kentlilerin yararı için kullanılması ve korunmasına yönelik haklar yer almaktadır (Keleş & Hamamcı, 2005: 278). Yavaş şehirler, ilkesel olarak bu hakların karşılık bulmasını garanti etmekte ve bu garantörlük, uluslararası kriterlerle korunmaktadır. Mevcut yavaş şehirler bu hakları pratikte gerçekleştirebildikleri oranda statülerini korumakta ve cittaslow kimliklerini devam ettirebilmektedir.

Turizm, Turizm Sosyolojisi ve Sürdürülebilir Turizm

Turizm, 20. yüzyıl sonrasında insanların çalışmaktan arta kalan zamanlarını seyahat etmek ve yeni yerleri gezmek suretiyle değerlendirdikleri bir faaliyet türüdür. İlgilendirdiği araştırma alanları arasında insan merkezli bir faaliyet olması açısından sosyoloji de öne çıkmakta, bu bağlamda turizm sosyolojisi odağındaki turizm araştırmaları gitgide önemini artırmaktadır.

Turizmin fiziksel çevreyle ilişkisi, turizm sosyolojisi bağlamında önemli başlıklar arasındadır (Avcıkurt, 2009: 42-50). Zira turizm faaliyeti turizm bölgesindeki fiziksel çevreyle doğrudan ilişkilidir ve bu ilişki özellikle ilgili turizm bölgesinde yaşayan insanları doğrudan etkilemektedir. Türkiye’de turizme ilişkin ilk sosyolojik ilgilere (Güler, 1978) çevreye dair unsurlar sınırlı olarak yer almaktadır; zira turizmle bağlantılı çevre sorunları, bu yıllarda küresel ve ulusal anlamda yeterli farkındalığa henüz ulaşamamıştır. Ancak 90’lar ve 2000’ler sonrası çevresel sorunların etkilerinin daha güçlü yayılmasıyla birlikte, turizm-çevre ilişkisine yönelik daha ciddi bir ilginin ve farkındalığın oluştuğu söylenebilir.

Türkçe karşılığı Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü olan UNWTO, sürdürülebilir ve evrensel olarak erişilebilir turizmden sorumlu BM kuruluşudur (UNWTO, 2023a). Bu kuruluşun açıkladığı Turizm Etik İlkeleri arasında (Avcıkurt, 2009: 167-172) özellikle 3. maddede yer alan turizmin sürdürülebilir bir gelişme unsuru olması ve 4. maddede yer alan turizmin insanlığın kültürel mirasının kullanıcısı ve geliştiricisi olması, cittaslow felsefesiyle bağlantılı olarak dikkati çekmektedir.

Turizm, hedef kitesine ve odağına aldığı unsurlara göre farklı şekilde isimlendirilmekte ve işletilmektedir. Buna göre *kitle turizmi*, faaliyetlerin belirli alanlarda yoğunlaştırılması yaklaşımıyla; *yumuşak turizm*, doğal ve kültürel varlıkların, yaban alanların korunması ilkesinin yaşama geçirilebildiği faaliyetler ve yatırımların gerçekleştirilmesiyle; *doğa turizmi* ise doğal ortamların belirli şartlara göre gezilmesine yönelik ve/veya doğa sporları vb. faaliyetlerle gerçekleştirilmesiyle tanımlanmaktadır (TÇV, 2001: 366). Yavaş şehir olmanın kentleşmenin geleceğine katkıları noktasında turizm başlığı da öne çıkmaktadır. Tüketim kültürünü tetikleyen kitlesel turizme alternatif olarak eko-turizm gibi olanaklar, yavaş şehir felsefesiyle uyumlu olarak hayata geçebilecek seçenekler arasındadır.

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre sürdürülebilir turizm ilkeleri arasında ekonomik süreklilik, yerel kalkınma, istihdam kalitesi, sosyal katılım ve toplumsal cinsiyet eşitliği, ziyaretçi memnuniyeti, yerelden kontrol, toplumsal refah, kültürel zenginlik, fiziksel bütünlük, biyolojik çeşitlilik, kaynakların verimli kullanımı, çevresel etki bulunmaktadır. (Gelecek Turizmde, 2024).

Sürdürülebilir turizm; gelişimi, çevresel ve toplumsal ihtiyaçlara duyarlı yeni nesil turizm anlayışını yansıtmaktadır. Bu anlayış doğrultusunda biyoçeşitlilik, iklim hareketi, küresel turizm plastik girişimi, otel enerjisi çözümleri, turizmde kaynak etkinliği, ulaşımın kolaylaştırılması gibi ana başlıkların yer aldığı üç temel hedef bulunmaktadır:

- Temel ekolojik süreçleri sürdürerek ve doğal mirasın ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yardımcı olarak turizmin gelişmesinde önemli bir unsur oluşturan çevresel kaynaklardan en iyi şekilde yararlanmak.
- Ev sahibi toplulukların sosyo-kültürel özgünlüğüne saygı göstermek, yerleşik ve yaşayan kültürel miraslarını ve geleneksel değerlerini korumak ve kültürlerarası anlayış ve hoşgörüyü katkıda bulunmak.
- Sürdürülebilir istihdam ve gelir kazanma fırsatları ve ev sahibi topluluklara sosyal hizmetler de dâhil olmak üzere tüm paydaşlara adil bir şekilde dağıtılan sosyo-ekonomik faydalar sağlayarak ve yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunarak uygulanabilir, uzun vadeli ekonomik operasyonlar sağlamak. (UNWTO, 2023b)

Bu hedefler Cittaslow Birliği'nin kriterlerinde de detaylı olarak yer almakta, dolayısıyla cittaslow olarak tescillenen bir yavaş şehrin bu şartları yerine getirdiği görülmektedir.

Bu uzantıda uygulamaya geçen *yavaş turizm*, doğal çevreyi yerel halkla birlikte deneyimlemek olarak özetlenebilir (Asiltürk Okutan, 2023: 124). Dolayısıyla bu turizm anlayışı tüketim odaklı ve her şey dâhil sisteminin dışında çevresel ve kültürel koruma ve sürdürülebilirlik, sosyal sorumluluk ışığında, çevreyle ve yöreyle barışık bir anlayışı kapsamaktadır. Cittaslow ağının Türkiye'de yaygınlaşmasıyla, bu tip turizm anlayışının ve kitle turizmine alternatif turizm olanaklarının da yaygınlık kazanmasına imkân doğmaktadır.

Cittaslow (Yavaş Şehir)

Yavaş şehirler hareketi (cittaslow); daha yavaş bir hayat sürdürme, sessizlik/sükûnet ve doğayla yeniden bütünleşmeye dayanan bir uygar kentlilik vizyonunu savunan hareket olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2019: 33). Fast food (hızlı yemek) akımına karşı olarak savunulan slow food (yavaş yemek) hareketiyle (Slow Food, 2023) bağlantılı olarak ortaya çıkan cittaslow hareketi, Türkçede *yavaş şehir* veya *sakin şehir* olarak karşılık bulmaktadır.

Yavaş şehir akımına ilham olan yavaş yemek (slow food) hareketi, Mart 1986'da İtalya'nın Roma kentinde İspanyol Merdivenleri yanında bir fast food restoranı açılmasına yönelik olarak Carlo Petrini ve destekçileri eşliğinde ulusal bir protesto hareketiyle başlamış; 1989 yılında Paris'teki Opéra Comique'de İtalyan kültürel figürlerin liderliğinde ve 14 ülkenin temsilcileriyle birlikte Yavaş Yemek Manifestosu'nun imzalanmasıyla resmen uluslararası bir harekete dönüşmüştür. (Slow Food, 2024).

Yavaş şehir akımı ise İtalya'da Toskana'nın küçük bir kasabası olan Greve in Chianti Belediye Başkanı Paolo Saturnini'nin girişimleriyle başlamıştır. Kentin kendisine odaklanmak ve yaşam kalitesini artırmaya dayalı farklı bir kalkınma yoluna yönelik yeni fikirler, Saturnini'yi düşüncelerini tüm ülkeye yaymaya yöneltmiş; görüşleri Bra, Orvieto ve Positano kasabalarının belediye başkanları tarafından onaylanmış ve slow food hareketinin öncüsü olan Carlo Petrini'nin de desteğini almıştır. Yavaş şehir akımının temel gayesi, başlangıçtan bugüne slow food felsefesini yerel topluluklara ve yerel kasabalara (ilçelere) yaymak ve günlük hayat deneyiminde ekogastronomiye ilişkin kavramları uygulamaya geçirmektir. (Cittaslow Ağı, 2024). Başka bir deyişle cittaslow hareketi, fast food tarzına karşı *yavaşlık*, *yerellik* çağrılarını yapmakta; yavaş şehir felsefesi *yavaş*, *küçük*, *sürdürülebilir* sıfatlarına dayanmaktadır (Sohn, Jung Jang & Jung, 2015).

Cittaslow Ağı'nın resmî logosu olarak yavaş hareketiyle bilinen salyangoz görseli kullanılmaktadır (Cittaslow Ağı, 2024). Yavaş Kentler Birliği'nin temel felsefesi olan yavaşlık ve dinlenmeyi temsil eden salyangoz, patikası boyunca yol alabilmek için çok zaman harcar, evini kolayca her yere götürebilir, yavaşlığı ise aklı ve ağırbaşlılığı ifade eder; yavaş şehirler bu düşünsel yapıyı genişleterek yavaşlığı uygarlık yerine doğanın

tercih edilmesi olarak tanımlamaktadır (Karakurt Tosun, 2019: 181). Sirtında kentsel yapıları taşıyan bir salyangozun söz konusu görseli, yavaşlık ve kentsel yaşamı bünyesinde toplamaktadır.

Cittaslow ağına ve üyelik sürecine dair Cittaslow Türkiye Ağı web sayfasında (Cittaslow Türkiye Ağı, 2024b) şu bilgiler yer almaktadır: 1999 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde kurulan Cittaslow Birliği, yerleşik nüfusu 50.000'in altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir. Bu hareketin uzantısında Cittaslow Belediyeler Birliği resmîyet kazanmış ve dünyanın belli özelliklere sahip çeşitli kentleri için bir hedef standardı oluşturmuştur. Birliğe üye olmak için birliğin belirlediği kriterlere uygun projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. Cittaslow kriterleri, yedi ana başlık ve bu ana başlıkların alt başlıklarından oluşmaktadır. Söz konusu ana başlıklar "Çevre Politikaları; Altyapı Politikaları; Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları; Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar; Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar; Sosyal Uyum; Ortaklıklar" olarak listelenmektedir. Kentlerin bu kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve bir kentin üye olabilmek için söz konusu kriterlerden 50 ve üzerinde puan alması gerekmektedir. 1999 yılında birliğin belirlediği kriterler, birliğin sadece İtalya veya Avrupa'da değil bütün dünyada yayılması sonucu daha evrensel bir hale getirilmeye çalışılmıştır. Uluslararası Bilim Komitesi tarafından yapılan çalışmanın birlik tarafından onaylanmasının ardından geçerli olan yeni kriterler, ilgili kentin bir sene deneme sürecine tabi tutulmasını zorunlu kılmaktadır. Buna göre, çalışmaya konu olan Finike 2023-2024 yılları arasında deneme süreci kapsamında yer almaktadır.

Türkiye ve Yavaş Şehirler

Türkiye'de Uluslararası Cittaslow Birliği'ne başvuru süreci, Cittaslow Türkiye Ofisi tarafından yürütülmektedir. Nüfusları 50.000'in altında ve yönetimi cittaslow felsefesiyle uyumlu olan kentler hazırladıkları dosya ile Cittaslow Türkiye Ağı'na doğrudan başvuruda bulunmaktadır. Aday kentler için başvuru süreci ise şu şekilde gerçekleşmektedir: Aday kent tarafından Türkçe ve İngilizce başvuru mektubunun hazırlanması, başvuru mektubunun Cittaslow Türkiye tarafından kabul edilmesi, aday kent tarafından başvuru dosyasının belirlenen formatta hazırlanması, başvuru dosyasının Cittaslow Türkiye tarafından değerlendirilmesi, başvuru dosyasının değerlendirmesinin olumlu olması durumunda başvuru dosyası ziyaretinin gerçekleştirilmesi, başvuru dosyasının yeterli puan alması durumunda 600 Euro başvuru bedelinin Cittaslow Genel Merkezi'nin hesabına yatırılması, başvuru dosyasının Cittaslow Genel Merkezi tarafından kontrolü ve onaylanması, aday kentin cittaslow üyeliğine kabulü ve sertifikalandırılması. (Cittaslow Türkiye Ağı, 2024b)

Türkiye'nin 2024 yılı Haziran ayı sonu itibarıyla 25 yavaş şehri bulunmaktadır (Cittaslow Türkiye Ağı, 2024a). Bu yavaş şehirler Cittaslow Türkiye Ağı'nda şu şekilde listelenmiştir: Ahlat (Bitlis), Akyaka (Muğla), Arapgir (Malatya), Daday (Kastamonu), Eğirdir (Isparta), Finike (Antalya), Foça (İzmir), Gerze (Sinop), Gökçeada (Çanakkale), Göynük (Bolu), Güdül (Ankara), Halfeti (Şanlıurfa), İznik (Bursa), Kemaliye

(Erzincan), Köyceğiz (Muğla), Mudurnu (Bolu), Perşembe (Ordu), Safranbolu (Karabük), Seferihisar (İzmir), Şarköy (Tekirdağ), Şavşat (Artvin), Uzundere (Erzurum), Vize (Kırklareli), Yalvaç (Isparta), Yenipazar (Aydın).

Türkiye adına ilk olarak İzmir'in Seferihisar ilçesi bu unvana layık görülmüştür ve halen Türkiye'nin en önemli yavaş şehir referansı olarak kabul edilmektedir. Zira cittaslow olmak için başvuracak kentlere (belediyelere) başvuru süreçlerinden önce Seferihisar'ı gezmeleri, Cittaslow Komitesi tarafından halen önerilmektedir (Cittaslow Türkiye Ağı, 2024b). Buradan hareketle Seferihisar'ın cittaslow felsefesini ve yaşam tarzını sürdürülebilir kıldığı çıkarımı yapılabilir.

Literatür Taraması

Bu çalışmada literatür taraması, yavaş şehirlere ve Finike'ye dair çalışmalar kapsamında yapılmıştır. İlk olarak Türkiye'deki yavaş şehirleri daha çok turizm odağında ele alan yayınlar, ardından Finike özelindeki turizm ve toplumsal içerikli çalışmalar üzerinde durulmuştur. Burada amaç, bu makaleye doğrudan katkı sağlayacak yayınları karşılaştırmalı olarak sunmaktır.

Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi'nde "cittaslow, yavaş şehir, yavaş kent, sakin şehir, sakin kent" anahtar kelimeleri özelinde yapılan taramalarda 2010-2023 yılları arasında tamamlanan 200'ün üzerinde yüksek lisans ve doktora tezi bulunduğu görülmüştür. Bunların büyük bölümü Türkiye'nin ilk yavaş şehri olan Seferihisar üzerine yoğunlaşmış olmakla birlikte, cittaslow hareketini ve bu hareketin turizmle bağını genel olarak değerlendiren tezler de mevcuttur. Bu tezleri ve onlardan üretilen makale, bildiri türünden yayınları kısa kısa da olsa tanıtmak bu makalenin boyutunu aşacağı için burada söz konusu çalışmaların detayına girilmemiştir. Bunun yerine, müstakil bir çalışma olarak kaleme alınan ve literatüre ciddi manada katkı sağlayan bazı makale ve kitapların öne çıkan yanlarına değinilmiş ve tüm dünyaya yayılan cittaslow hareketinin Türkiye'deki konumu genel olarak özetlenmiştir.

Yavaş şehirleri konu edinen makaleler, son on yıllık sürede sayıca artmıştır. Türkiye'de "doğa dostu" yavaş şehirler oluşturabilmek için neler yapılabileceğini Seferihisar, Gökçeada, Akyaka, Yenipazar ve Taraklı² özelinde ele alan Merve Görkem Bilgi (2013), daha yolun başındayken hem doğaya ve mimari dokuya saygılı hem de yöreye özgü tasarımlar planlamanın mümkün olduğunu vurgulamıştır. Duygu Ak (2017), yavaş şehir unvanına sahip 11 şehirde yürütülen projeleri genel olarak değerlendirdiği makalesinde, cittaslow hareketinin başarıya ulaşabilmesi için coğrafi ve kültürel etkiler kadar yerel yönetimlerin ve halkın da belirleyici olduğuna, hareketi sahiplenecek ve ileriye taşıyacak yerel liderlere ihtiyaç duyulduğuna, yerel seçimlerde belediye başkanının değişmesi durumunda cittaslow hareketinin sürdürülebilirliğinin etkilenmemesi gerektiğine dikkati çekmiştir. Yavaş şehir olan yerleşim birimlerinin yaşadığı tecrübeleri konu edinen Ayça Özmen ve Mehmet Cengiz Can (2018), olumlu

² Sakarya'nın Taraklı ilçesi 2011 yılında cittaslow unvanını kazanmış, ancak 2022'de Taraklı adı Cittaslow Türkiye Ağı'ndan çıkarılmıştır.

gelişmelerin yanında özellikle emlak piyasasının hareketlenmesi, ekonomik geliri önceleyen projelerin üretilmesi sebebiyle tarihî ve doğal dokunun zarar görmesi gibi olumsuzlukların da bu süreçte görülebildiğine işaret etmiştir. Cittaslow hareketinin turistik mekânlardaki etkisini inceleyerek yaşam kalitesi odaklı yeni bir matematiksel model sunan Ruhet Genç (2018), turistlerin ve hizmet sağlayıcıların yaşam kalitesinin artırılmasının yanı sıra çevre koruma taahhüdünün de oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Elvettin Akman (2018), yavaş şehir statüsüne sahip 14 şehirde yürütülen projeleri konu edindiği makalesinde hem yerel üretimi teşvik eden hem de tarihî dokuya sahip çıkan projeler üretme noktasında Seferihisar'ın bütün yavaş şehirlerin önünde olduğu sonucuna varmıştır. Dönüş Çiçek ve Yaşar Sarı (2018) birlikte kaleme aldıkları makalede yavaş şehir statüsüne sahip olan Akyaka, Gökçeada, Seferihisar, Taraklı, Vize ve Yenipazar'dan anket tekniğiyle toplanan bilgilerden hareketle yerel halkın turizme ve yavaş şehir akımına yönelik algısına odaklanmıştır. Elif Cemre Çolak (2019), 2012 yılında yavaş şehir unvanını alan Isparta'nın Yalvaç ilçesinin 7 yıllık sürede Cittaslow Uluslararası Kriterleri'ne ne derece uyduğunu sorguladığı yazısında, yerel yönetimlere bütün siyasi partiler, STK'lar, halk, kamu kurum ve kuruluşları daha çok destek verirse başarı oranının iyice artacağını belirtmiştir. Yavaş şehirlerin var oluş amaçları ile ülkemizdeki uygulamaları arasındaki uyumu sorgulayan Yeşim Coşar (2019); yerel siyasi yapılanma ile yavaş şehir uygulamalarının örtüşmeyen yanlarının bulunduğunu, yeterince iyi planlanmayan turizm faaliyetlerinin yakın gelecekte kapasite aşımına sebebiyet verebileceğini, sadece ekonomik gelişmelere odaklanılmasının yavaş şehirlerdeki dokuyu bozacağını ve yerel halkın yaşam kalitesini düşüreceğini vurgulamıştır. Füsün Baykal ve Emre Ataberk (2020) literatürdeki bilgilerden ve Seferihisar'daki gözlemlerinden hareketle kaleme aldıkları makalede, üyelik kriterleri dikkate alındığında Türkiye'de Seferihisar'dan sonraki yavaş şehirlerin faaliyetlerinde ve tanıtımlarında ciddi eksiklikler/yetersizlikler olduğunu ifade etmiştir. Vildan Koç ve İbrahim Baz (2020) birlikte kaleme aldıkları makalede, özellikle yavaş şehir olmanın sağladığı imkânlara odaklanmış ve ülkemizdeki yavaş şehir akımının daha başarılı olabilmesi için 20 maddelik bir öneri listesi sunmuştur. Burcu Demir (2021), Türkiye'nin ilk slow food köyü olan İzmir'in Germiyan köyünü ele aldığı makalesinde, slow food hareketinin turizmde olumlu etkileri fazla olmakla birlikte Germiyan köyündeki ürünlerin fiyatlarının yükselmesi, doğal olmayan ürünlerin de satılmaya başlanması gibi olumsuzlukların da gözlemlendiğini belirtmiştir. Yavaş şehir unvanına sahip olan Seferihisar ve Gündül'deki sürdürülebilir çevre projelerine odaklanan Aziz Belli ve Zeliha Eda Çelik (2022), Türkiye'deki bütün yavaş şehirlerde ekonomik kaygıların yanında çevreye duyarlı olma fikrinin de öncelendiği projeler üretilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Gamze Uçar (2022), Antalya'nın Kaş ilçesinin yavaş şehir olma potansiyelini incelediği makalesinde, Kaş'ın cittaslow hareketine kolaylıkla uyum sağlayabilecek bir yapısının bulunmasına karşılık özellikle yerel halk ile yerel yönetim arasındaki iletişimsizliğin bu süreci aksatabileceği fikrini öne çıkarmıştır. Türkiye'deki yavaş şehirlerde kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi hususunda hayata geçirilen projeleri ele alan Zeynep Çokal (2023), söz

konusu şehirlerde özellikle geleneksel el sanatlarıyla ilgili projelerin/faaliyetlerin öne çıktığını tespit etmiştir. Yasin Soylu, Cemile Bahtiyar Karadeniz ve Koray Genç (2023) dokuz yavaş şehirden on sekiz akademisyenin görüşüne başvurarak oluşturdukları makalede, söz konusu yavaş şehirlerin “sakinliğini” kaybettiği ve yerel idarecilerin pazarlama odaklı turizm politikalarının şehirlerdeki dengeyi tamamen bozduğu sonucuna ulaşmıştır. Yavaş şehir unvanına sahip İtalya’nın Bra şehri ile Seferihisar’ı sürdürülebilir projeler bağlamında karşılaştıran Azra Turgut, Özlem Demirezer ve Gökhan Uşma (2023), Seferihisar’ın Cittaslow Uluslararası Kriterleri’ne uyma noktasında önemli projeler geliştirdiğini, ancak şehrin son dönemde turistik kimliğiyle öne çıkarılmasının yapılaşmayı artırıp kent dokusunu bozmaya başladığını ifade etmiştir. Turizm faaliyetlerinde yeni imkânlar aranması ve mutlaka “sürdürülebilir projeler” üretilmesi gerektiğini söyleyen Yasemin Asiltürk Okutan (2023), yavaş şehirlerde yürütülecek “yavaş turizm” faaliyetlerinin hem kent dokusunun korunmasına hem de ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacağı fikrini öne çıkarmış; bu bağlamda çevre dostu, yerel kalkınmayı esas alan, turizme yönelik planlamaların kısa, orta ve uzun vadeli olarak programlanması gerektiğini belirtmiştir. Isparta’nın yavaş şehirleri olan Eğirdir ve Yalvaç özelinde yavaş şehirlerdeki turizm politikalarını konu edinen Zişan Korkmaz Özcan ve Ayşegül Simge Demircioğlu Dalgıç (2024), yavaş şehir statüsünü kazandıktan sonra söz konusu şehirlerde kültürel dokunun, tarihî ve doğal güzelliklerin korunup tanıtılmasında ciddi bir farkındalık oluştuğunu vurgulamıştır.

Lisansüstü tezlerin kitaplaştırılmış hallerini dışarıda bırakacak olursak, Türkiye’deki yavaş şehirleri inceleyen müstakil kitaplar arasından şu üçü öne çıkmaktadır. Yavaş şehir kavramını turizm, sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması çerçevesinde inceleme alanı olarak seçen *Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde Yavaş Şehir* (2011) adlı çalışma, Mete Sezgin ve Şafak Ünüvar tarafından kaleme alınmıştır. Kitapta; sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kent modeli, şehir pazarlaması ve marka kentler, hayatın her alanına yayılacak olan “yavaş hareket” gibi konulardan sonra dünyadaki ve Türkiye’deki yavaş şehirlerin genel özellikleri işlenmiştir. *Sürdürülebilir Kentleşme (Kent Modelleri Üzerine Bir İnceleme)* (2019) kitabında sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilir kentleşmenin hedefleri, ilkeleri, aktörleri gibi pek çok hususa değinen Elif Karakurt Tosun, kitabın “Yavaş Kentleşme Hareketi” adlı başlığını cittaslow hareketine ayırmıştır. Yavaş şehir kavramının ortaya çıkışı, yavaş şehirlerde aranan kriterler ve Türkiye’nin listede yer alan şehirleri burada ele alınmıştır. *Yavaşla (Sükûnet En Büyük Lüks)* (2023) adlı eserinde “Yavaşlamak zorundasın, yoksa...” diye söze başlayan Nedim Atilla, seyahatten yeme içmeye, giyimden gündelik hayata kadar her alanda yavaşlamanın gerekliliğini ve önemini deneme üslubu içinde anlatmıştır.

Son olarak literatürde yer alan Finike özelindeki akademik çalışmalara bakıldığında, Finike’nin tarihî kimliğini konu alan arkeoloji, tarih alanlarındaki çalışmaların ve Finike’deki seracılık, tarım faaliyetlerine ve bu sürecin teknik ayrıntılarına odaklanan ziraat, doğa bilimleri çalışmalarının fazlaca olduğu görülmektedir. Bu makaleye doğrudan katkı sağlayan yayınlara odaklanıldığında, turizm içerikli bir çalışma olarak *Finike Turizm Potansiyelinin Türk Turizmindeki Yeri* (Demirbaş, 1999) başlıklı tez öne

çıkılmaktadır. Tezde özellikle Finike'nin turizm odaklı sorunlarını ve bunlara dair çözüm önerilerini içeren bölüm (1999: 70-97) dikkati çekmektedir. Finike'ye dair sosyoloji sahasında öne çıkan lisansüstü çalışma, *Kesişimsellik Bakış Açısı ile Kırılğanlıkların Üretimi ve Baş Etme Stratejileri: Antalya Kumluca ve Finike'de Afet Deneyimleri* (Akülkü, 2022) ismini taşımaktadır. Çalışmada konu edinilen afetler; bölge ikliminde görülen ve çoğunlukla tarımsal faaliyet alanını etkileyen sel, fırtına, hortum gibi afetlerdir. Finike ve turizm konulu sosyolojik bir makale "Kültürel Bütünleşme Bağlamında Antalya'nın Finike İlçesine Yerleşen Turistlerin Sosyolojik Çözümlemesi" (Sağır, 2011) adını taşımaktadır. Bu çalışmada turistlerin yerleşim için Finike'yi seçmiş olmalarında; Finike'deki hayat koşulları ve düşük stresin, sıcak yöre halkının, yaşam maliyetinin ucuz olmasının, sosyal ortam, güvenlik ve Finike'nin özel konumunun, eğlence hayatı ve çalışma imkânlarının etkili olduğu belirtilmiştir. Söz konusu çalışmada öne çıkarılanların, Finike'yi yavaş şehir olmaya hazırlayıcı unsurlar olduğu dikkati çekmektedir. Son olarak "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Sakin Şehir (Cittaslow) Projesinin Finike İlçesine Uygulanabilirliği" (Şen & Çankırı, 2016) başlıklı bildiriye de değinmek faydalı olacaktır. Bildiride, dönemin Finike Belediye Başkanı ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeden hareketle Finike'nin "yavaş şehir olabilme ihtimali" kısaca değerlendirilmiş; o dönemde gerekli kriterlerden bir kısmının karşılanmış, bir kısmının ise yakın zamanda karşılanabileceği belirtilerek kısa sürede bunun mümkün olacağı ifade edilmiştir. Nitekim 2017 yılından itibaren resmî girişimler başlatılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmanın temel problemi, kamuoyuna açık belgeler/dokümanlar aracılığıyla yapılan bir araştırma ile Finike'de yapılan projelerin, etkinliklerin cittaslow kriterleriyle uygunluğu; yavaş şehir olma deneyiminin toplumsal etkileri, turizmle ilişkisi ve (olası) risklerine dikkati çekme üzerine kuruludur. Çalışma, nitel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanmıştır. Bu kapsamda veriler nitel araştırma tekniklerinden doküman/belge analizi tekniğine göre oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Doküman analizinde dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğinin kontrol edilmesi, dokümanların anlaşılması, dokümanlardan elde edilen verilerin analizi, dokümanlardan elde edilen verilerin kullanılması aşamaları yer almaktadır (Kümbetoğlu, 2012: 145). Bu teknik doğrultusunda Merriam'ın sınıflandırdığı (2013: 132-133) doküman çeşitlerinden kamu kayıtlarına giren Belediye ve Kaymakamlık birimlerinden temin edilen kaynaklar kullanılmıştır. Finike Kaymakamlığı web sitesi, Finike Belediyesi web sitesi ve bu kanallardan temin edilen yıllık faaliyet raporları, meclis kararları, basılı materyaller veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Belirtilen veri kaynaklarına ek olarak Finike'ye dair yerel ve ulusal basında çıkan bazı haberler de incelemeye dâhil edilmiştir. Söz konusu haber içerikleri, Finike'nin cittaslow kimliğiyle bağlantılı olanlar arasından seçilmiştir. Nitel araştırmalarda brikolaj (yaptakçılık), çevrede dağınık halde bulunan çeşitli malzemelerden yararlanarak doğaçlama yapmak ve onları pragmatik bir görevi yerine getirmek üzere yaratıcı biçimlerde kullanmak olarak tanımlanmaktadır (Neuman,

2012: 235). Bu çalışmada elde edilen dokümanlar da bu amaçla bir araya getirilmiş ve yorumlanmıştır.

Veri kaynakları olarak toplanan materyaller, Finike özelinde cittaslow kriterleri ve turizm temalarına odaklanılarak incelenmiştir. Değerlendirilen örnekler, amaçlı örnekleme tekniğine göre dokümanlar arasından ilgili temalara yönelik analiz gerçekleştirebilmek amacıyla seçilmiştir. Çalışmada doküman/belge analizi tekniğinin seçilmesinde, Finike'nin cittaslow etkinliğine henüz geçmiş olması, kavramın ve kavramın sunduğu kent yaşamı deneyimini yaşamanın ve anlamının/anlamlandırmanın zamana yayılacak olması, dolayısıyla görüşmelerin dâhil edildiği bir saha araştırmasının daha uzun vadede yapılması gerektiği düşüncesi belirleyici olmuştur. Finike'yi cittaslow olmaya hazırlayan etkinliklerin bazılarının Covid-19 küresel salgını dönemindeki karantina ve sınırlı sosyal alan deneyimlerine denk gelmesi de söz konusu kentsel deneyimin içselleştirilmesini engelleyen bir diğer unsur olmuştur. Ayrıca, yavaş şehir ağına katılım Türkiye'de yerel yönetim hizmetleri üzerinden gerçekleştirilebildiği için incelemenin yerel yönetim birimi olan belediyenin yayımladığı raporlar üzerinden yapılması uygun bulunmuş ve tercih edilmiştir. Çalışma, incelenen dokümanlardan elde edilen verilerle sınırlıdır.

Sosyal araştırmalar, politik bir doğaya sahip olup belirli birtakım söylemler içinden ve bazen ideolojiler üzerinden inşa edilmiş kabul edilirler (Punch, 2014: 133). Bu riskle birlikte cittaslow işleyişinin yerel yönetimler üzerinden oluşunun da politik etkisini hesaba katarak bu tip risklerden bu çalışmada mümkün olduğunca kaçınılmak hedeflenmiştir. İnsanlar soru soruluyor ve/veya gözlemleniyor olmaları gerçeğinin kendisine tepki verebilirler (Neuman, 2012: 268). Bu çalışma bu etkiden uzak kalmak amacıyla kamuoyuna yansıyan verilerle sınırlandırılmıştır. Bu sebeple politik söylemin ön plana çıkmasını engellemek için yerel yönetici, parti ve kişi isimleri vermekten ve onları çalışmaya doğrudan dâhil etmekten kaçınılmıştır. Çalışma, bu kaygılardan ötürü müdahalesiz veri toplama teknikleriyle yürütülmüştür. Bu tekniğe tepkili/müdahaleli araştırma tekniklerinden olan mülakat verilerini dâhil etmek, çalışmanın çatısını tamamen değiştirecek; söz konusu mülakat verileri siyasal söylem kapsamına girebileceği için araştırmanın başındaki yaklaşımdan tamamen uzaklaşmasına sebep olacaktır.

Finike henüz deneme sürecinde olduğu için yerel halkta yavaş şehir olmaya yönelik bir farkındalık ve bilincin oluşması açısından erken bir dönemdir. Bu sebeple bu tip bir çalışma için de biraz süre geçmesi gerektiği düşünülmektedir. Zira literatürde şu anda yapılan çalışmalarda mülakatların tescilden birkaç yıl sonra gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu örnekler, kentliler nezdinde bilincin ve farkındalığın oluşması için beklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Doküman/belge analizi, nitel araştırma yöntemleri kapsamında sosyal bilimlerde kullanılan teknikler arasındadır. Ancak kullanımının diğer tekniklere oranla daha sınırlı kaldığı da söylenebilir. Doküman analizinin yeterince iyi bilinmemesi, bu analize dair tercihin sınırlı kalmasının gerekçelerinden biridir (Sak, Şahin Sak, Öneren Şendil & Nas, 2021). Diğer teknikleri destekleyici olarak veya kendisi doğrudan bir

araştırma tekniği olarak kullanılabilir. Doküman analizi yapmaya imkân sağlayan arşiv kayıtları ve buralardan temin edilen belgeler uzun zaman dilimlerini kapsadıkları için, özellikle geçmişe yönelik incelemeler yapmayı mümkün kılmaktadır (Balcı, 2020: 222). Finike'nin yavaş şehir olabilmesi için ilk girişimlerin 2017 yılında başlatıldığı dikkate alındığında, bu çalışmada ortalama 7-8 yıllık bir zaman dilimine yayılan döneme dair veriler ele alındığı için bu teknik seçilmiştir.

Müdahalesiz veri toplama tekniklerinden olan doküman analizinin (Sak vd., 2021: 232) bazı güçlü ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Bailey (1994: 294-296) bu tekniğin avantajlarını sekiz başlıkta, dezavantajlarını ise dokuz başlıkta sınıflandırmıştır: ulaşılamayan yahut zor ulaşılabilen örnekleme ulaşabilme, tepkiselliğin olmayışı, uzun zamana yayılan verilere dair analiz yapabilme, örneklem büyüklüğüne sahip olma, doğaçlama ve özgünlüğe alan açması, kısa zamanda hızlı veri toplanmasını sağlama, düşük maliyetli olma gibi güçlü yönlerinin yanında; olası yanlılık, örneklem yanlılığı, seçilmişlik, eksiklik, standart formatının olmayışı, kodlama zorluğu gibi unsurlar tekniğin zayıflıkları arasındadır. Bu çalışmada kullanılan veriler belediyenin web sayfasından temin edildiği için diğer doküman analizlerinde de karşılaşılabilen yanlılık taşıma ve politize edilme riskine sahiptir. Söz konusu riskleri bertaraf etmek için bu verilere eleştirel olarak da yaklaşmış ve tarafsız bir değerlendirme sunmaya özen gösterilmiştir. Toplanan veriler kamuya açık kayıtlardan seçildiği, ilgili yerel yönetim temsilcilerinin verilere herhangi bir müdahalesi olmadığı için yanlılık ve politize olma riski zayıflatılmıştır.

Finike Belediyesi tarafından; cittaslow başvuru sürecinin ilk olarak 2017'de başladığı, daha sonra ilk başvuru dosyası kaybolduğu için 2018 yılında tekrar girişim yapıldığı ancak sonuç alınmadığı, 2019 yılından sonra değişen yönetimle birlikte sürecin gözden geçirilerek 2020 yılında yeniden başlatılmasıyla 2021'de resmî başvuru yapıldığı ve başvurunun Nisan 2023 itibarıyla olumlu sonuçlandığı ifade edilmiştir (Finike Belediyesi, 2023i). Bu sebeple çalışmada faaliyet raporlarına yansıyan son 7 yıllık veriler (2017-2024) esas alınmış; çalışmanın hazırlanış planı çerçevesinde 2024 yılının ilk 6 ayına dair meclis kararları da incelemeye dâhil edilmiştir. 2023 yılına ait faaliyet raporları incelemenin başladığı aşamada henüz düzenlenemediği için öncelikli olarak bu yıla dair meclis kararları, gündeme yansıyan haberler, etkinlikler ve yürütülen projeler dikkate alınmış; yayınlanmasının ardından 2023 yılına ait faaliyet raporu da incelenerek kaynakçaya dâhil edilmiştir. Temin edilen söz konusu dokümanların cittaslow ve turizm temalarıyla eşleşenleri örneklem olarak alınmış, analizler söz konusu örneklem üzerinden yapılmıştır. Analizlerde başlık ve numara verilen cittaslow kriterleri, Cittaslow Birliği Türkiye web sayfasından elde edilerek orada yer alan listeye göre kodlanmıştır.

Doküman analizinde geçerlik ve güvenilirlik; veri kaynaklarının temin edilme ve oluşma biçiminin yorumlanması, farklı kaynaklardan elde edilen sonuçların karşılaştırılması gibi eylemlerle sağlanabilmektedir (Sak vd., 2021: 243; Ulutaş, 2017: 285). Bu amaçla bu çalışmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına belediye meclisi toplantıları, resmî faaliyet raporları gibi güvenilir ve denetimli ortamlardan

dokümanlar belediye kanalından temin edilmiştir. Ayrıca incelemeye cittaslow ve turizm temalarıyla ilgili resmî kanallar (Belediye ve Kaymakamlık web sayfaları) dışında haberlere yansıyan durumlar da dâhil edilmiş; cittaslow kimliğiyle uyuşmayan noktalar ve (olası) riskler belirtilmiştir. Söz konusu dokümanlar resmî kayıtlar olmanın yanında dokümanlarda anlatılan unsurlar cittaslow ulusal temsilciliği ve uluslararası birliği kanalıyla da incelenip tescillenmiş olduğundan, bu yolla denetimi dolaylı olarak sağlanmış verilerin çalışmaya konu edildiği ifade edilebilir.

BULGULAR

Finike'ye Dair Genel Bilgiler

"Portakalın, Likya'nın ve huzurun başkenti" sloganıyla kendini tanıtan Finike, coğrafi konum itibarıyla Güney Batı Anadolu'daki Teke Yarımadası yöresinde, büyükşehir olan Antalya iline bağlı, Akdeniz kıyısında bir sahil ilçesidir. Doğusunda Kumluca, batısında Demre ilçeleri bulunan Finike Antalya'ya karayoluyla yaklaşık 114 km mesafededir. 2023 yılına ait Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına göre Finike'nin nüfusu 25.384'ü erkek, 25.304'ü kadın olmak üzere toplam 50.688'dir (Finike Belediyesi, 2024a).

Finike Belediyesi'nin web sayfasında yer alan bilgilere göre (Finike Belediyesi, 2023a) MÖ 5. yüzyılda Phoinikos adıyla kurulan Finike, Antik Dönem'den bu yana önemli bir liman kentidir. İsmi nedeniyle Fenikelilerin kurmuş olabileceği düşünülse de Finike'nin kuruluş adı olan Phoinikos, Grekçede "kızıl renkli at" veya "kızıl renkli davar sürüsü" anlamına gelmektedir. Yöredeki hayvan varlığı ile uyum içerisinde olan bu isim ve tarihî kalıntılar, yerleşimin bir Grek kuruluşu olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca Fenikelilerin MÖ 1500'lü yıllarda kurulduğu akılda tutulduğunda Finike'nin tarihinin daha eskiye gittiği anlaşılmaktadır. Finike'de günümüze kadar bulunan tüm antik kentler, Antik Likya Kentleri Birliği'ne üyedir. Likyalılardan sonra Pers, Bizans, Selçuklu, Osmanlı hâkimiyetinde kalan Finike, günümüzde Antalya ilinin batı sahil şeridindeki önemli tarım ve turizm ilçelerinden biridir.

Coğrafi açıdan birbirine uzak olan yerleşim birimleri arasında kültürel ve ticari ortaklıklar yapılmasını sağlayan oluşumlardan kardeş kent birlikteliği, Finike için de önemli bir ayrıntıdır. Finike'nin toplam 3 kardeş şehri bulunmaktadır. Almanya'nın Baden-Württemberg eyaletindeki şehirlerden biri olan Mosbach 1995 yılında, Macaristan'ın Budapeşte şehrinin 23 bölgesinden biri olan II. Bölge 2008 yılında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin şehirlerinden biri olan İskele ise 2015 yılında kardeş şehir olarak tescillenmiştir (Finike Belediyesi, 2023b).

Finike turizmi konusunda ise Kaymakamlık verilerine göre (Finike Kaymakamlığı, 2023) ilçenin yüksek bir potansiyele sahip olduğu, ancak bölge ekonomisinde turizmin yeterince hissedilmediği, 28 kilometrelik sahil şeridinde kıyı düzenlemeleriyle vatandaşın denize ulaşımını sağlayıcı temel alt yapı hizmetlerinin tamamlanamamış olmasının buna sebep olduğu ifade edilmektedir. Kaymakamlık internet sitesinde ilçede biri 5 yıldızlı olmak üzere 3 otel, 2 apart otel, 12 pansiyon olmak üzere toplam

17 turizm tesisinin faaliyet gösterdiği, SETUR tarafından işletilen yat limanında 350 yata denizde barınma imkânı sağlandığı ve çekek yeri kapasitesinin 150 olduğu, ayrıca söz konusu limanın hudut kapısı hüviyetinde olup 2022 yılı itibarıyla çoğunluğu Amerikan, Alman ve İngiliz olan 602 yata buraya giriş-çıkış yaptığı belirtilmektedir.

Cittaslow Finike

Finike, 2023 yılı itibarıyla Antalya'nın ilk, Türkiye'nin ise 22. yavaş şehri olarak tescillenmiştir (Finike Belediyesi, 2023g). Bu tescile yönelik ilk girişimler 2017 yılında başlatılmasına rağmen süreç içindeki aşamalarla birlikte tescilin tamamlanması 2023 yılını bulmuştur. Finike, Cittaslow Türkiye Ağı'nın web sayfasında, belediyenin kendini sunduğu söylemle tanıtılmıştır. Söz konusu söylemde şu ifadeler yer almaktadır:

“Ekonomisi başta meyve sebze, narenciye üretim ve ihracatı olmak üzere tarım, ekolojik turizm ve balıkçılığa dayalıdır. İlçede bir Slow Food Başkanlığı olmamakla birlikte birkaç kişi Slow Food Antalya Conviviumu'na üyedir. Belediyemiz zaman zaman bu convivium ile iş birliği içinde çalışmalar yapmaktadır. [...] Yalnız Değilsin, Sokak Sağıklaştırma, Kent Meydanı, peyzaj alanı düzenlemeleri ve üretici pazarlarının kurulması vb. pek çok projemiz ilçemizin cittaslow olmasında önemli rol oynamıştır. Kardeş şehirlerimizle zaman zaman kültürel hareketlilik ve peyzaj alanı yapımı vb. alanlarında projeler gerçekleştirmekteyiz. İlçede her yıl Geleneksel Finike Festivali, Hasyurt Tarım Fuarı, Altınportakal Yağlı Pehlivan Güreşleri, Pıngıdık Şenlikleri başta olmak üzere pek çok fuar ve festival gerçekleştirilmektedir. Kadınlar Kulübü'nde ve her hafta belirli günlerde kurulan üretici pazarlarında yöresel ürünlerin satışları yapılmaktadır” (Cittaslow Türkiye Ağı, 2024a).

Alıntıda da belirtildiği gibi, cittaslow felsefesiyle doğrudan ilintili olan *slow food* kapsamında ilçede bir başkanlık bulunmamakta, ancak Slow Food Antalya Conviviumu'na üye kişilerin olduğu belirtilmektedir. Bu unsurla ilgili olarak ilçede 2023 Eylül ayında Cittaslow Çocuk Şenliği düzenlenmiş ve slow food felsefesiyle ilgili söyleşiler ve etkinlikler yapılmıştır (Finike Belediyesi, 2023j). Bu durum, slow food'a olan farkındalığı artırarak ilçede bu yönde bir eğilim oluşmasını sağlayabilecek potansiyelin varlığını göstermektedir.

Yine alıntıda belirtilen Kadınlar Kulübü, toplumda dezavantajlı bir konuma sahip olan kadınları aktif bir kentsel yaşama davet etmesi açısından önemlidir. Buna ek olarak üretici pazarları gibi etkinlikler, yerel halkın ve yerel üretimin desteklenerek kentsel yaşama dâhil olmasını sağlamaktadır. Cittaslow kriterlerinden “Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar” kapsamındaki ilçenin geleneksel festivalleri ise aynı başlık altında 4.7 numaralı “Yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin arttırılması” kriteriyle uyularak yerleşik toplumun bölgeye aidiyetini arttırmakta, kültürel değerlerin korunmasını ve yeni nesillere aktarımını sağlamakta, dışarıdan katılımcılara imkân tanıyarak cittaslow kriterlerinden “Misafirperverlik”e yönelik eylemlerin yerine getirilmesini mümkün kılmaktadır.

Finike'nin cittaslow olarak tescillenmesi, Antalya gibi bir turizm kentine ve Antalya'nın diğer ilçelerine model olması açısından önemlidir. Bu kapsamda belediye başkanının şu ifadeleri dikkat çekicidir: "Cittaslow kimliğinin yurt dışında çok fazla bilinirliği var. Turizm açısından uluslararası arenada Finike'mizin isminin duyurulması ilçemize birçok avantaj sağlayacak. (...) ['Yavaş Şehir' ibaresi] yaşamın daha sakin devam ettiği, insanların imkânlarla ve tesislere daha çabuk erişebildiği, temiz bir doğanın var olduğu, bir yerden bir yere geçişin kolay olduğu (mobilité) ve ilçemizin kültürünü yansıtan tescilli Finike Portakalı, Ernez Balı gibi ilçemize özgü tatların cittaslow ile dünya kültürüne daha hızlı yayılabileceği anlamına gelmektedir." (Finike Belediyesi, 2023i) Burada ifade edilen Finike Portakalı ve Ernez Balı gibi yerel ürünler, cittaslow kapsamında "Çevre Politikaları" başlığında yer alan 1.12 numaralı "Biyçeşitliliğin korunması"; "Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları" başlığındaki 3.14 numaralı "Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler ile değerlendirilmesi" ve 3.15 numaralı "Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması"; "Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar" başlığındaki 4.1 numaralı kriter olan "Agroekolojinin (ekolojik tarım) geliştirilmesi ve bu bağlamda yerel ürünlerin sertifikalandırılması" kriterleriyle uyumluluk göstermektedir. Bununla birlikte turizm açısından isim duyurmaya yapılan vurgu; Finike'nin popülaritesini artırma ve bunun sonucunda bir turizm patlaması riskini doğurarak yavaş şehir olmayla çatışacak bir kentsel yaşantının yaz turizmi döneminde yaşanmasına sebebiyet verebilir. Finike'nin tarım kimliğinden hareketle, sürdürülebilir bir yaşam ve turizme imkân sağlayan, tarım turizmi (agro-turizm) faaliyetlerine yönelik bir farkındalık ve girişim oluşturulmasının kente olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Projeler

Finike Belediyesi'nin web sayfasında 27 projenin ismi geçmektedir (Finike Belediyesi, 2024b). Tablo 1'de sunulan bu projeler, cittaslow kimliğinin kazanılması ve bu kimliğin sürdürülebilir olması açısından büyük öneme sahiptir.

Finike'de toplumun faydasına yönelik projeler kapsamında hayata geçirilen "Yalnız Değilsin" adlı proje dikkati çekmektedir. Bu proje, cittaslow kriterleri içinde özellikle "Sosyal Uyum" başlığı altındaki 6.3 (Engelli kişilerin entegrasyonu) ve 6.6 (Yoksulluk) numaralı kriterlere karşılık gelerek cittaslow felsefesiyle örtüşmektedir. Nitekim bu proje, Uluslararası Cittaslow Birliği'nin Sosyal Dayanışma ödülüne de layık görülmüştür (Finike Belediyesi, 2024c). Modern kent hayatının getirdiği yalnızlaşma süreciyle ve bunun sebep olduğu sorunlarla mücadele etmeyi çağrıştıran proje kapsamında çeşitli alt hizmet alanları bulunduğu ifade edilmektedir. Bu proje kapsamında "Yalnız Değilsin" masası oluşturulmuş ve bu masa üzerinden 20 hizmet alanı sunulmuştur. Bunlar; aşevi, köy projesi, yaşlı ve engelli ziyareti, hasta yatağı ve tekerlekli sandalye yardımı, sosyal inceleme, afet koordine merkezi, evde sağlık hizmeti, yeni doğan projesi, kadınlar kulübü, gıda yardım paketi, eşya yardımı, giyim evi, taziye, hasta nakil aracı, odun dağıtımı, maske dağıtımı, Akdeniz meyve sineği, tarımsal sulama, mevsimlik çiçek dikimi ve dal parçalama makinesi olarak belirlenmiştir.

Tablo 1. Finike Belediyesi'nin Web Sayfasında Yer Alan Proje İsimleri

Proje Adı
1 Yalnız Değilsin Projesi
2 Finike Municipality Partner Identification Form (Finike Belediyesi Ortaklık Tanımlama Formu)
3 Kent Meydanı Projesi
4 Sokak Sağıklaştırma Projesi
5 Hayvan Rehabilitasyon Merkezi
6 Kadınlar Kulübü
7 Ada Projesi
8 Kum Mahallesi Pazar Yeri
9 Turunçova Meydan Düzenlemesi
10 Giysi Kumbarası
11 Liman Park
12 Hördübek Mesire Alanı
13 Yeni Mahalle 527. Sokak Park Yapımı
14 Sahilkent Kültür Merkezi
15 Altyapı Kanalizasyon
16 Kent Girişi
17 Kedi ve Köpek Kulüpleri
18 Finike Kültür Evi Kent Müzesi
19 Engelsiz Çocuk Merkezi
20 Yosun Temizleme Makinesi
21 Şehit Piyade Uzman Onbaşı Turgut Burday Korkmaz Sağıklıklı Hayat Merkezi Önü Park Yapımı
22 Yeni Mahalle 521. Sokak Park Yapımı
23 Sanal Tur Projesi
24 Hasyurt Meydan Projesi
25 Halk Ekmek
26 Gökliman Arıtma
27 Oto Galerileri İş Yerleri Yapım İşı

Söz konusu hizmet kalemlerinin özellikle yaşlılar, engelliler gibi dezavantajlı gruplara yönelik girişimleri kapsayan bir içeriğe sahip olmanın yanında 2020-2021 yılları arasındaki Covid-19 küresel salgını gibi dönemin güncel gelişmelerini ve ihtiyaçlarını içeren, tarım alanına yönelik gereksinimleri detaylı bir şekilde içine alan bir yapıda olduğu da görülmektedir. Bu masanın oluşturulması, cittaslow kriterleri kapsamında 4. başlık olan "Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar" kapsamında 4.4 olarak ifade edilen "Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini arttırarak kırsal bölgelerin değerini arttırmak" ilkesine uygun bir eylemdir.

Tarımla uğraşan nüfusun Finike'deki yoğunluğu dikkate alındığında, bu projenin etkinliği çok daha önemli hale gelmektedir. Bu arada 26 proje arasında kentleşmenin

temel sorunlarını esas alan alt yapı-kanalizasyon, çevre düzenlemesi gibi projelerin yanında kentsel dönüşüm esaslı projelerin de bulunması, toplumun kentleşme sorunlarını gidermek açısından dikkat çekicidir.

Yıllara Göre Etkinlikler

Finike’de 2017-2024 yılları arasında gerçekleştirilen bazı etkinlikler aşağıdaki tabloda sınıflandırılmış ve ardından, yavaş şehir kriterleriyle örtüşmeleri bakımından değerlendirilmiştir. Tabloya yerleştirilen etkinliklere ait bilgilerden 2017-2022 yılı arasındakiler yıllık faaliyet raporlarından, 2023 yılı etkinlikleri ise 2023 yılına ait faaliyet raporu henüz yayımlanmadığı için aylık meclis kararlarından elde edilmiştir. Yıllık faaliyet raporlarına ek olarak 2023 yılı aylık meclis kararları, 2024 yılının ilk 6 ayına dair meclis kararları, haberler, web sayfalarından ve belediyenin sosyal medya kanallarından duyurulan etkinlikler analiz birimini oluşturmaktadır. İncelemeye tabi tutulan söz konusu etkinlikler şu şekildedir:

Tablo 2. Finike Belediyesi’nin Gerçekleştirdiği Bazı Etkinlikler (2017-2024)

Yıl	Başlık	Etkinlik
2017	Kentsel Dönüşüm Planı Değişikliği	19.09.2016 tarih 2016/9250 karar numarasıyla Bakanlar Kurulu’nca Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı ilan edilen alanla ilgili karar
2017	Turizm, Yayla Turizmi	Boldağ Mahallesi’ne bağlı yayla kısmında Likya Yolu ve yayla turizmine katkı sağlaması amacıyla imar planı çalışmalarına başlanması, ilgili kurumlara görüş sorulması
2018	Cittaslow Birliği’ne Adaylık Dosyasının Teslim Edilmesi (04-05.10.2018)	Cittaslow kapsamında yapılan örnek projelerin incelenmesi, köy turizmi konusunda gerekli incelemelerin yapılması amacıyla İzmir’in Seferihisar ve Urla ilçelerinin ziyaret edilmesi
2018	Hestourex Dünya Sağlık Spor Turizmi Kongresi ve Fuarı	Fuarda Finike’nin coğrafi işaret tescilli Finike Portakalı’nın 150 ülkeden gelen 5000’in üzerinde yabancı satın alma heyetine tanıtılması
2019*	Finike Kültürünü Korumak ve Tanıtmak. *(Bu karar 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarında da aynı şekilde belirtilmiştir.)	Yöre kültürünü tanıtmak ve yaşatmak için kitap basımı yapmak; broşür, davetiye, afiş ve bülten yayımlamak vs.
2019	31. Finike Kültür ve Turizm Festivali ve Kabotaj Bayramı (Haziran ayının 4. haftası, 26 Haziran-1 Temmuz, 6 gün)	Konserler, sergiler, panayırılar vs. düzenlenmesi
2021	Uluslararası Cittaslow Komitesi	Resmî başvurunun yapılması
2021	Deniz Çöpleri İl Eylem Planları	Hazırlanan plan dâhilinde, kapsamakta olduğu deniz alanında, kara kökenli, denizcilik, balıkçılık ve turizm faaliyetlerinden kaynaklanan deniz çöplerinin kıyı şeridinde, deniz suyunda ve tabanında temizlenerek azaltılması ve oluşumunun önlenmesine yönelik faaliyetler

2022	EMITT 25. Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı'na katılım	Finike Portakalı'nın tanıtılması
2023	Uluslararası Cittaslow Komitesi Toplantısı'na Katılım, 13-16 Nisan, Polonya, Reszel	Toplantıya katılım, resmî sertifika ve bayrağın teslim alınması
2023	Cittaslow Çocuk Şenliği	Bilgilendirme toplantıları, slow food etkinlikleri vs. düzenlenmesi
2023	Finike'nin kardeş kentlerinden Macaristan/Budapeşte II. Bölge ile iş birliği yapılması	Macaristan'ın Budapeşte şehrinin 23 bölgesinden biri olan II. Bölge ile 2008 yılından beri sürdürülen kardeş kent bağı kapsamında, II. Bölge'deki tüm marketlerde Macar halkına Finike portakalının satışının ve tanıtımının yapılması
2023	Uluslararası Dans Festivali	Kazakistan, İran, Bulgaristan gibi ülkelerin dansçıların da katılımıyla gerçekleştirilen dans etkinlikleri
2023	4. Finike Suluboya Festivali	Finike Kaymakamlığı ve Finike Belediyesi'nin düzenlediği etkinlikte yöre halkı, üniversite öğrencileri, halk eğitim kursiyerlerine ek olarak Bosna Hersek, İspanya, Portekiz, Rusya gibi ülkelerden gelen sanatçıların da aralarında olduğu sanatseverlerin katılımı ve açık havada suluboya resim yapma etkinliği
2023	Uluslararası Cittaslow Birliği	Uluslararası Cittaslow Birliği Genel Sekreteri Pier Giorgio Olivetti'nin Finike'ye ziyareti
2023	Cittaslow Kapsamında Yeni Projeler	"Turuncu Köy" projesi
2023	Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve yürütücülüğü BM ve Türkiye Belediyeler Birliği tarafından yapılan 'Sivil Katılım Projesi' kapsamında 'Sivil Katılım Hibe Programı (CESGP/2023)' çağrısı	UMESKO'nun (Uluslararası Mucizevi Eller Sosyal Kooperatifi) 'Üniversite-Kamu-Sivil Toplum İş Birliğinde Finike'nin Deprem ve Sel Felaketine Karşı Direncinin Arttırılması' proje başvurusu
2024	Barış İçin Belediye Başkanları (Mayors for Peace) Platformu'na üyelik başvurusu	Japonya Hiroshima Belediyesi tarafından nükleer silahların kullanımına son verilmesini, güvenli, dayanıklı şehirler yaratılmasını ve barış kültürünün küresel düzeyde yayılmasını teşvik etmek amacıyla oluşturulan platforma başvuru
2024	Engelli bireylerin kullanımına yönelik yaşam merkezi ve park açılması	Bölgede yaşayan 5 bini aşkın özel gereksinimli vatandaşın istifadesine sunulmak amacıyla Engelsiz Yaşam Merkezi'nin ve Umut Park'ın hizmete açılması

Finike Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu'ndaki "Kentsel Dönüşüm Planı Değişikliği" kararında yer alan "kentsel dönüşüm" ifadesi, kentleşme açısından kritik hususlara karşılık gelmektedir. Raporun 63. sayfasında, "Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Proje Alanı" olarak ilan edilen alanda, hızlı kentleşme sürecinde kentin eskiyen dokularını ve yerleşim alanlarını, kültürel miras değerini koruyarak; koruma-kullanma dengesini sağlayarak sosyal donatı alanlarını büyütmek ve sağlamlaştırmak; otopark sorununu çözüme kavuşturmak ve günümüz konforu ve kullanım şartlarını içeren konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturmak amacıyla söz konusu planda tadilat ve plan notları değişikliğine gidildiği ifade edilmiştir. Raporda hızlı kentleşme sürecinin özellikle eski kentsel dokuya verdiği zararın farkındalığı ve

buna yönelik önlemler göze çarpmaktadır. Kentsel dönüşüm, Türkiye kentleşmesinde ağırlıklı olarak 2000'lerden sonraki politika sürecini ifade etmektedir (Öztürk Aykaç, 2022). Kararda da yer verilen unsurlardan kültürel mirası korumak, hızlı kentleşme sürecinde eskiyen kentsel dokular ve yerleşim alanlarını koruma-kullanma değeri gözetilerek büyütme ve sağlamlaştırma, kentin toplumsal kullanımını iyileştirmek ve kentsel kimliğin değerini korumak adına önemlidir.

2017 yılı faaliyetleri içinde turizmle bağlantılı olarak "yayla turizmi"ne yönelik girişimlerde bulunulmuş; bu bağlamda Boldağ Mahallesi'ne bağlı yayla kısmında Likya Yolu ve yayla turizmine katkı sağlaması amacıyla imar planı çalışmalarına başlanılmıştır (s.73). Yayla turizmi, deniz turizmine alternatif olarak deniz seviyesinden oldukça yüksekteki yaylalarda doğayla iç içe olmakla tanımlanan bir turizm tipidir. Kıyı turizminin deniz, kum, güneş odağından farklı olarak dağ, serinlik gibi unsurlara ve doğa yürüyüşü gibi temalara odaklanan yayla turizmi, kitlesel turizm ve otel odaklı anlayıştan uzak bir işleyişe sahiptir. Bu tip turizm olanaklarının genişlemesi, turizm kaynaklı toplumsal zararların (kirlilik vs.) önüne geçilmesini kolaylaştıracaktır. Yayla turizmi ayrıca, modern kentleşme olgusunun getirmiş olduğu yaşam alışkanlıklarından uzakta, köyün doğal ve kültürel yaşamını deneyimlemeye de olanak tanır. Bu konudaki girişimlerin artırılması, yavaş şehir Finike'nin *yavaş turizme* tam anlamıyla geçmesine olanak sağlayacaktır.

Finike Belediyesi 2018 Yılı Faaliyet Raporu'nda cittaslow hareketine ilişkin girişim, Zabıta Müdürlüğü Faaliyet Raporu başlığı altında 22 numaralı faaliyet olarak yer almaktadır (s.52). Bu maddede yer alan köy turizmi; otel ve deniz merkezli kitle turizmine alternatif olarak 2000'lerde yaygınlaşmaya başlayan, çevreyle barışık bir turizm tipidir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün son yıllarda yayınladığı "Dünyanın En İyi Turizm Köyleri" listesine Türkiye'den bazı köylerin de dâhil edildiği görülmektedir. Bu listeye son olarak 2023 yılında İzmir ilinin Selçuk ilçesine bağlı Şirince köyü eklenmiştir (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023).

Finike Belediyesi 2019 Yılı Faaliyet Raporu'nda Finike'nin tanınırlığına ve turizmine yönelik vurgu dikkati çekmektedir. Daha önceki iki faaliyet raporuna yansımayan bu ilgi, çeşitli eylem planlarıyla somutlaştırılmaktadır:

"Yöre kültürünü tanıtmak ve yaşatmak için kitap basımı yapmak (...); tarihî, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikleri halka duyurmak için broşür, davetiye, afiş ve bülten yayımlamak; festival, tören ve özel günler için program hazırlayıp yerel, ulusal ve uluslararası basın etkinliklerine davet etmek; ilçenin ve mahallelerinin tarihî ve sosyal kimliğini yaşatmak ve turizme katkı amacıyla (...) doküman oluşturmak ve yayımlamak; ilçenin, yurt içi ve yurt dışı, ulusal ve uluslararası turizm, sağlık, tarım, gıda ve benzeri temalı fuarlara ve festivallere katılarak tanıtımını yapmak, tanıtım amacıyla ilçenin logosu ve bilgilerini taşıyan (...) materyaller temin ederek dağıtmak." (s.127)

2019 yerel seçimleriyle başa geçen yeni yönetim, yukarıdaki ifadeleri bir söylem olarak benimsemiş ve sonraki yılların faaliyet raporlarına "Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün Görevleri" başlığıyla aynı cümleleri eklemiştir. Bu kapsamda her

sene hazırlanan ve halka dağıtılan basılı materyallerde de rapordaki ifadelerle olduğu gibi yer verilmiştir.

Finike Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu'nda bir önceki yılın kültürel ve sosyal eylem planları arasında yer alan maddeler yine belirtilmiş; buna ek olarak Finike'yi turizmde öne çıkarmak adına yapılan girişimler ve bu süreçte karşılaşılan engeller belirtilmiştir. 2020 yılı Mart ayında resmî olarak Türkiye'de de görülmeye başlanan Covid-19 küresel salgını, tüm dünyayı olduğu gibi Finike'yi ve burada yapılması düşünülen etkinlikleri de ciddi anlamda etkilemiştir.

2021 yılında Cittaslow Birliği'ne resmî başvuru yapılmıştır. Bu başvuru, 04.03.2021 tarihli ve 23 numaralı karar metninde yer almaktadır. Karar metnindeki unsurların, cittaslow kimliğinin tescillendiği 2023 yılı itibarıyla uygulanmaya başlandığı görülmektedir. Örneğin, cittaslow kimliğiyle doğrudan bağlantılı bir etkinlik olan slow food'la ilgili etkinlikler, Cittaslow Çocuk Şenliği kapsamında Eylül 2023'te gerçekleştirilmiştir.

Finike Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu'nda turizmin etkilerine yönelik farkındalık ve çevre duyarlılığına dair işleyiş de dikkati çekmektedir. Örneğin bu işleyiş kapsamında raporun 111. sayfasında, 2019 yılında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın yürürlüğe koyduğu Deniz Çöpleri İl Eylem Planları Genelgesi kapsamında 2020-2024 yıllarını kapsayan Antalya Deniz Çöpleri İl Eylem Planı kabul edilmiş; bu kapsamda yapılan faaliyetlerin Bakanlığa üç ayda bir bildirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu madde, cittaslow kriterlerinden özellikle "Çevre Politikaları" ve "Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları" ile uyum göstermektedir. Bu bağlamda su temizliğinin sağlanması (1.2), kirleticilerin izlenerek azaltılması (3.9) gibi alt kriterler yerine getirilmiş olmaktadır. Aynı yılın raporunun 116. sayfasında sahil şeridinin temizlik süreçleri aktarılırken, sahil ve koyların turizme kazandırılmasına yönelik vurgu da dikkati çekmektedir.

Finike Belediyesi 2022 Yılı Faaliyet Raporu'nda, 9 Şubat tarihinde İstanbul'da düzenlenen EMITT 25. Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı'na katılarak coğrafi işaret tescilli Finike Portakalı'nın tanıtıldığı bilgisi (s.141) yer almaktadır. Bu etkinlik, daha önceki yılların raporlarında dile getirilen "ulusal ve uluslararası fuarlara ve festivallere katılarak ilçenin tanıtımını yapmak" amacının uygulamaya konulduğunun net bir delilidir.

2023 yılının en önemli gelişmesi, Finike'nin Cittaslow Birliği'ne katılımının resmen onaylanması ve cittaslow statüsünün tescil edilmesidir. Bu tescilin ardından, cittaslow kriterlerinin "Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar" başlığı altındaki 5.10 numaralı unsur olan "Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kâğıt üzerinde kullanımı" maddesine uygun şekilde belediyenin logosu güncellenerek görsel anlamda da cittaslow kimliğinin farkındalığına yönelik eylem gerçekleştirilmiştir.

Cittaslow etkinlikleri kapsamında, 23-24 Eylül tarihlerinde Cittaslow Çocuk Şenliği düzenlenmiş ve bu şenlikte slow food temasına da yer verilmiştir (Finike Belediyesi, 2023k). İlk kez yapılan bu etkinliğin slow food ayağında yerel lezzetlerin sergilendiği

kermes açılmış, slow food felsefesine ilişkin söyleşiler gerçekleştirilmiş ve yemek yarışması düzenlenmiştir. Bu festival ve ilgili söyleşiler, cittaslow kriterlerinden “Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim İçin Planlar” başlığı altındaki 5.7 numaralı “Yöre halkına cittaslow’un anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim vermek” kriterini karşılamaktadır. Bu eğitimin hem çocuklara hem de çocuklar üzerinden ebeveynlere veriliyor olması, cittaslow farkındalığının ailelere kazandırılması adına etkili bir faaliyet olarak düşünülebilir. Ancak söz konusu farkındalığın toplumun diğer bireylerine de kazandırılması, toplumun her üyesinin cittaslow farkındalığına ulaşması da gerekmektedir.

2023 yılındaki bir diğer önemli etkinlik, Finike’nin kardeş kentlerinden Macaristan/Budapeşte II. Bölge ile yapılan iş birliğidir (Finike Belediyesi, 2023h). 2023 yılı Eylül ayında başlayan girişimler kapsamında Finike’nin coğrafi işaret tescilli ürünü olan Finike Portakalı’nın gönderimi özelinde sağlanan iş birliğinin, diğer ürünler ve konular özelinde de devam etmesinin beklendiği ifade edilmektedir. Bu iş birliğinin devam etmesi hem söz konusu kardeş kentle ilişkileri güçlendirecek hem de cittaslow üzerinden “Ortaklıklar” başlığı altındaki 7.2. numaralı “Doğal ve geleneksel gıdaları teşvik eden diğer kuruluşlarla iş birliği yapma” kriterinin yerine getirilmesine katkıda bulunacaktır. Bu iş birliği ayrıca, ticari bir yerel ürün olan Finike Portakalı’nın ihracat alanını genişleterek “Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları” başlığı altındaki 3.15 numaralı “Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması” kriteriyle de uyumaktadır.

Finike’de 2023 yılı Ekim ayı festivaller açısından zengin geçmiştir. Uluslararası Dans Festivali (Finike Belediyesi, 2023c) ve 4. Finike Suluboya Festivali (Finike Belediyesi, 2023d) bunlar arasındadır. Söz konusu festivallere Kazakistan, İran, Bulgaristan, Bosna Hersek, İspanya, Portekiz, Rusya gibi ülkelerden de katılım olması, kültürel çeşitlilik adına önemlidir. Bu uluslararası etkinlikler, cittaslow kriterlerinden “Sosyal Uyum” başlığı altındaki 6.8 numaralı “Farklı kültürlerin entegrasyonu” temasıyla örtüşmektedir.

8 Kasım 2023 tarihli haber metninde belirtilen içerikte, Uluslararası Cittaslow Birliği Genel Sekreteri Pier Giorgio Olivetti’nin Finike’ye ziyareti ve bu kapsamda gündeme gelen cittaslow odaklı yeni projeler dikkati çekmekte; yeni projeler arasında özellikle “Turuncu Köy” projesi öne çıkmaktadır. “Üretim, çevre, insan” birlikteliği üzerine inşa edilen söz konusu projenin çalışmaları hâlâ devam etmektedir. (Finike Belediyesi, 2023f)

2023 yılı Aralık ayı etkinlikleri arasında, Antalya/Kumluca merkezli UMESKO (Uluslararası Mucizevi Eller Sosyal Kooperatifi) vasıtasıyla afetlere yönelik proje girişimi ve Finike Belediyesi’nin proje ortaklarından biri olması gündeme getirilmiştir. Bu girişim, Finike’nin rapor edilen mevcut deprem, zemin kayması, sel riskleri kapsamında kontrol altında tutulması ve bu bilincin yayılması adına önemlidir. Projenin “üniversite-kamu-sivil toplum” iş birliğiyle yürütülmesi, afetlere dair farkındalığı toplumun her kesimine yaymaya yardımcı olacaktır. Ayrıca söz konusu

proje, cittaslow kriterlerinden “Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları” başlığı altındaki 3.1 numaralı “Kentın direnci için planlama” kriteriyle de uyumludur.

Belediye Meclisi’nin Aralık ayındaki diğeri önemli bir kararı ise AFAD Eğitim Projesi kapsamında bir taşınmazın tahsisi için oylama yapılan ancak kabul kararı çıkmayan oylamaya dair 105 numaralı karardır. Bu konunun meclis gündemine taşınması, deprem ve zemin kayması açısından risk teşkil eden Finike’de afete yönelik farkındalık ve eylem planı için anlamlı olmakla birlikte, karar alınamaması gerekçesiyle sürecin henüz tamamlanamadığı anlaşılmaktadır.

2024 yılı etkinliklerinde, Ocak ayı meclis gündemine taşınıp 6 numaralı karar olarak belirtilen Barış İçin Belediye Başkanları (Mayors for Peace) Platformu’na üyelik başvurusu sürecinin başlatılması ve belediye başkanına yetki verilmesi dikkati çekmektedir. Karar metninde yer aldığı şekliyle “dünyanın 6 kıtasında 8.342 belediyenin üye olduğu Barış İçin Belediyeler Başkanlığı Birliği”ne üyelik sürecinin başlatılmış olması, uluslararası ortaklıklara girişim bağlamında önem taşımaktadır. Bu kararda üyelik süreci girişimleri için yetki verilen dönemin belediye başkanının 31 Mart 2024 seçimlerinde tekrar seçilmiş olması, bu sürecin sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından dikkate değerdir. Söz konusu başvuru, cittaslow kriterlerinden “Ortaklıklar” başlığı altındaki 7.3 numaralı “Cittaslow felsefesinin yayılmasına yönelik eşleştirme (twinning) projelerine ve iş birliğine destek” kriteriyle de kısmen uyumaktadır.

2024 yılına ait bir diğeri önemli etkinlik, Engelsiz Yaşam Merkezi’nin ve onu çevreleyen Umut Park’ın hizmete açılmasıdır. “Finike’de engel yok, sevgi var” sloganıyla 3.500 metrekare alan üzerinde inşa edilen Engelsiz Yaşam Merkezi’nin ve Umut Park’ın her yaşta engelli bireye hizmet verecek şekilde tasarlandığı görülmektedir. Engelli bireylerin sosyal ve sportif faaliyetlerde bulunmalarına imkân sağlayan bu merkez ve onu çevreleyen park, “Altyapı Politikaları” başlığı altındaki 2.5 numaralı “Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması” temasıyla ve “Sosyal Uyum” başlığı altındaki 6.3 numaralı “Engelli kişilerin entegrasyonu” temasıyla doğrudan örtüşmektedir.

Sürdürülebilirlik, Turizm ve Finike

Sürdürülebilirlik, yavaş şehir olma felsefesiyle uyumluluğundan hareketle yavaş şehir olmanın devamlılığı açısından hayati bir kavramdır. Yavaş şehir unvanı, kentler için yaşam konforu sunmanın yanında turizme yönelik bir cazibe unsuru olarak kullanılmaktadır. Bu kullanımda, turizmin yavaş şehir özelliklerini aksatmayacak, dahası destekleyecek biçimde planlanması ve yönetilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, cittaslow Finike’de “butik turizm” ifadesinin kullanımı dikkati çekmekte (Finike Belediyesi, 2024d); Finike’nin tarım ekonomisi kimliğine ek olarak turizm ekonomisiyle de öne çıkması amacıyla, daha küçük grupların turistik etkinliği olarak tanımlanabilecek butik turizme yönelik girişimlerin başladığı ifade edilmektedir. Bu söylem, yavaş şehir felsefesiyle sürdürülebilir turizme dair bir farkındalık oluşmaya başladığını göstermektedir. Özellikle kitlesel turizmin olumsuz etkilerini bertaraf etmek adına “butik turizm” teriminin seçilerek alternatif turizm

olanaklarının gündeme getirilmesi, yavaş şehir-turizm ilişkisinden doğabilecek sorunları önleyebilecek niteliktedir.

Yavaş şehir olmaya yönelik girişimlerde ve söylemlerde “turizm” temasının çok fazla vurgulanması, turizm kaynaklı risklerin öne çıkmasına, yerli halkın yavaş şehir deneyiminin geri planda kalmasına sebep olabilmektedir. Nitekim bu durum, Yeşim Coşar’ın çalışmasında da dile getirilmiştir. Yavaş şehir olmanın yerel ve sürdürülebilir kalkınma, yaşam standartlarının yükseltilmesi, yerel ekonominin canlanması, doğal ve kültürel kaynakların korunması ve yaşatılması gibi maddeleri yerine getirmesi gerekirken, Türkiye’deki uygulamalarda aksine yönelik faaliyetlerin öne çıktığı, özellikle turizmin bu noktada yavaş şehir olmayla paradoksal bir ilişkisinin olduğu belirtilmektedir (Coşar, 2019). Bu paradoksu aşmak, sürdürülebilirlik ve turizm ilişkisini sağlıklı olarak kurabilmek, bunun için de yavaş şehir olmanın öncelikli olarak yerli halkın yaşam kalitesini korumaya ve artırmaya yönelik olduğunu hatırd tutmakla, turizmin sürdürülebilir ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilmesini sağlamakla mümkün olabilecektir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Yavaş şehirler, kentleşme sürecinin olumsuz etkilerini zayıflatmak ve sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda kentsel değerleri koruma ve geleceğe aktarmayı hedeflemektedir. Kentsel haklar ve çevre hakları yavaş şehirlerde bu çerçevede garanti altına alınabilmektedir. Bu süreç uluslararası cittaslow kriterleriyle denetleniyor olsa da kentteki iç dinamikler de süreci etkilemektedir. Cittaslow Türkiye Ağı yetkilileri, yerel yönetimler, diğer siyasi partiler, STK’lar, bölge halkı, kamu kurum ve kuruluşları bu süreçteki öznelerdir. Bu öznelerin etkin ve iş birliği içinde olmaları, yavaş şehir olmak ve yavaş şehir kimliğini sürdürmek adına hayati önem taşımaktadır.

Yavaş şehir olmanın temelinde öncelikle hem bölge halkının yaşam kalitesini artırmak ve bölgenin kültürel değerlerini korumak, hem de bu unsurların kent hakkı çerçevesinde eşitlik, adalet gibi değerlerle doğrudan ilişkili olduğunu hatırd tutmak vardır. Ancak Türkiye örneklerinde yavaş şehir olmanın tarihî, kültürel ve doğal yapıyla bağının geri planda bırakılıp sadece turizmle ilişkisine odaklanması, buna ek olarak bölge halkının yaşam kalitesinin yeterince dikkate alınmaması Türkiye’deki yavaş şehir farkındalığını zayıflatmaktadır.

Finike’nin hem tarım hem de sahil ilçesi olması, yavaş şehir-turizm ilişkisine yönelik analizlere imkân sağlamaktadır. Finike’nin 2023 yılında cittaslow olarak tescili; bir turizm kenti olan Antalya’yı temsil etmesi ve muadili diğer ilçelere örnek olması bakımından önemlidir. Bu çalışmada, *cittaslow* kavramı merkeze alınarak Finike’de gerçekleştirilen etkinliklerin ve projelerin cittaslow kriterleriyle uyum düzeyi sorgulanmış ve turizmle olan ilişkisi tartışmaya açılmıştır.

Finike’nin cittaslow olmasını sağlayan olumlu özelliklerine ve ilçenin gelişme potansiyeli barındırmasına rağmen, cittaslow ruhunu ve kimliğini zedeleyebilecek riskleri de bulunmaktadır. Bunların başında, 2022 TÜİK verilerine göre yerleşik nüfus

bakımından 50.000 sınırına oldukça yakın olan Finike'nin tanınırlığının artmasıyla nüfusunun daha da fazlaşması riski gelmektedir. Nitekim 2023 yılı TÜİK verilerinde nüfusun 50.000'in üzerine çıktığı görülmüştür. Cittaslow Birliği'ne yerleşik nüfusu 50.000'in altında olan kentlerin üye olabildiği hatırlanacak olursa nüfustaki artış endişe vericidir. Yaz turizminin aktif olduğu dönemde bölgeyi gezen ve bölgede konaklayan nüfusun da artış göstermesiyle, bu riskin yaz aylarında daha belirgin hale gelmesi de olası görünmektedir. Kalabalıklaşmanın getirebileceği sorunlar birçok alana yansıtacağından turizm reklamı ve bölgeye insanların gelmesi çağrısı yapılırken, bu duruma karşı da tedbirli olunması ve önlemler alınması gerekmektedir.

Diğer riskler arasında da turizmle ilgili olanlar dikkati çekmektedir. Coşar (2019: 43), *yavaş şehir* kavramının ilk elde yöre halkının yaşam kalitesi için ortaya çıktığını, ancak sonraki zamanlarda turizme yönelik bir çekicilik unsuru olarak kullanıldığını söyleyerek bu çelişkiyi vurgulamaktadır. Benzer çelişkili durum, Cittaslow Birliği'nin web sayfasında ve cittaslow ile ilgili yazılı basında çıkan haberlerde de görülmektedir. Haberlerde özellikle Covid-19 küresel salgınına rastlayan 2020-2021 yıllarında yavaş şehirlerin salgın sürecindeki tatile uygunluğu vurgulanmış (Cittaslow Türkiye Ağı, 2021), ilgili haberin referans verildiği sayfada kalabalıktan uzakta yavaş şehirlerde hayatın yavaş akışı, yerel ve sağlıklı besinlere ulaşarak tatil yapma imkânının olduğu belirtilmiştir (Yeni Asır, 2021). Bu vurgu, yavaş şehirlere ilişkin farkındalığı artırma ve yavaş şehirlerin turizmle ve sağlıkla ilişkisini göstermeyi sağlamakla beraber, uyandırdığı ilgi sebebiyle özellikle turizm döneminde bölgesel bir yoğunluğun oluşmasına sebebiyet verme riskini de taşımaktadır. Bu risk, cittaslow felsefesinin özüyle de çelişmektedir. Yavaş şehirlerin popüleritesinin artması, bu riskleri de beraberinde getirmektedir (Coşar, 2019; Dursun, 2019; Atar, 2023). Bir sahil ilçesi olan Finike de bu bakımdan potansiyel riske sahiptir. Cittaslow kimliğinin tanınırlık kazanmasıyla daha çok insanın ilgisini çekerek Finike'nin kalabalıklaşması, bunun da cittaslow felsefesinin temel taşlarından olan tenhalık ve sakinliğin aksi bir tabloyu ortaya çıkarması olası bir risktir. Yine turizm ve özellikle bölge civarında yoğunluk gösteren kitlesel turizm, cittaslow kimliğinin sürdürülebilirliğini zorlama riskini doğurabilecektir. Bunun yerine eko-turizm, yayla turizmi, tarım turizmi gibi alternatif turizm olanaklarının tercih edilmesi gerekmektedir. Nitekim etkinlikler başlığında Finike'de de bu yönde girişimlerin olduğu anlatılmıştır.

Cittaslow kimliğinin yerel yönetimler üzerinden hayata geçiriliyor olması, yerel yönetimlerin politik süreçlerinden etkilenmektedir. Örneğin yerel seçimlerde partinin, belediye başkanının vs. değişmesi ilgili beldenin cittaslow kimliğinin sürdürülebilirliğini etkilemekte; kimi zaman sürecin olumsuz dönmeye sebep olabilmektedir. Ak (2017) ile Özmen ve Can (2018) da bu sorunlara işaret etmekte, belediye seçimlerinin cittaslow kimliğinin Türkiye özelinde sürdürülebilirliğini etkileyebileceğini ifade etmektedir. Bu noktada, Finike'nin mevcut belediye başkanının 31 Mart 2024 seçimlerinde 5 yıllığına tekrar seçilmiş olması, kentteki cittaslow sürecinin sürdürülebilirliği açısından oldukça kritik bir öneme sahiptir. Yerel yönetimlerdeki olası bir değişikliğin doğurabileceği problemlere farklı bir açıdan yaklaşan Özmen ve Can (2018: 99), bu soruna çözüm olarak cittaslow projelerinin

siyaseten bağımsız, tüm kent paydaşlarının temsilcilerinin bulunduğu, yerel seçimler sonucu belirlenmeyen ancak kent yönetiminde söz sahibi olan belediyeler üstü bir kuruluşun temsiliyle yürütülmesinin tercih edilebileceğini savunmaktadır. Bu noktada kanaatimizce de örneğin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın daha aktif yer alabileceği yahut kontrolör görevi üstleneceği, İl Özel İdare'ler gibi kurumların, cittaslow olmak üzerine kurulan bağımsız temsilciliklerin kontrolüne bırakılabilecek siyaset dışı bir mekanizmanın sürece dâhil edilmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir. Buna ek olarak yöre halkına doğrudan ve yerinde hizmet götüren yerel yönetim kuruluşlarının da süreçte bulunmasının gerektiği, ancak görev alacak diğer kurumlarla aralarında yetki çatışması yaşanmayacak bir yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğu da belirtilmelidir.

Finike özelindeki önemli bir sorun, biyoçeşitliliği korumaya yönelik eylemlerdeki uyumsuzluklardır. Nesli tükenme tehdidi altında olan caretta caretaların üreme ve yayılım alanlarından biri Finike sahilidir. Bunun bilincinde olarak üreme dönemlerinde yumurtaların koruma altına alınması ve yumurtadan çıkan yavruların güven içinde denizle buluşması için bazı girişimler yapılmaktadır. Ancak bunların yeterli olmadığı 2023 tarihli bir haberden anlaşılmaktadır (Cumhuriyet, 2023). Habere konu olan olay, caretta caretaların yanlışlıkla şehir ışıklarını takip ederek deniz yerine otoyola doğru yönelmesi sonucu gerçekleşmiştir. Bu olayın yaşanması, biyoçeşitliliği koruma şartının yeterince yerine getirilememesiyle birlikte "Çevre Politikaları" bağlamında 1.10 numaralı "Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması" şartının da yerine getirilemediğini göstermektedir. Caretta caretaların geçiş güzergâhının paralelinde yer alan otoyol ışıklandırmasının doğal yaşamı tehdit etmeyecek şekilde tasarlanması, tercihten öte bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu üzücü olayın tekrar yaşanmaması adına 2024 yılı için gerekli düzenlemelerin yapılıp önlemlerin alınması umulmaktadır.

Finike özelindeki bir başka risk, bölgenin yerleşimiyle ilgili güncel raporlarda belirtilmiştir. "Turistik İlçeyi Deprem Korkusu Sardı" başlığıyla ulusal medyaya taşınan 22 Ağustos 2023 tarihli haberde, Finike'de 7 büyüklüğünde bir deprem olabileceğini ve sarsıntı anında 2.5 kat zemin büyümesi riski bulunduğunu belirten bir rapordan bahsedilmektedir (TV100, 2023). Finike ilçe merkezindeki yapılaşmaların bir kısmı dağda iken, son 20-30 yılda yerleşim sahile doğru kaymıştır. Zemin sağlamlığı bakımından sahil kanadındaki yapılar çok büyük tehlike arz etmekte; buradaki yapılaşmanın taşınması ve bu bölgenin yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Nitekim bu gerekliliğin bir sonucu olarak Finike'de depreme yönelik önlemler alındığı, Finike Belediyesi ile İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi arasında "Sağlıklı Kentleşme, Nitelikli Yapılaşma, Kültürel, Tarihî ve Doğal Çevre Değerlerinin Korunarak Geliştirilmesi İçin Ortak Mesleki Denetim ve Teknik İş Birliği Protokolü" imzalandığı bilinmektedir (Finike Belediyesi, 2023e).

Akkoç'un (2023) Sinop'un Gerze ilçesindeki çalışmasında, yerel halkın sahip olduğu çevresel kaygının yavaş şehir akımının desteklenmesindeki etkisi araştırılmıştır. Gerze ilçesi 2017'de cittaslow tescilini almış, araştırma ise 2022 yılında gerçekleştirilmiştir.

Bölge halkının yavaş şehir akımına dair farkındalığı kazanması için birkaç yıllık süre gözetilmiştir. Araştırmada yavaş şehir akımı algısının ekonomik etki boyutunun yavaş şehir akımının desteklenmesinde bir etkisi olmadığı, buna karşın refah etkisi ve kültürel etki boyutlarının olumlu tesiri olduğu, çevresel kaygının ise doğrudan bir etkisinin bulunmadığı ortaya konulmuştur (Akkoç, 2023). Finike için de birkaç yıl içinde cittaslow farkındalığının oluşmasıyla birlikte yapılacak bu tür araştırmalarla halkın yavaş şehir akımına yönelik yaklaşımı anlaşılabilir.

Finike, Cittaslow Türkiye Ağı'nda yer alan listeye göre halen Antalya'nın tek cittaslow ilçesi olma statüsünü korumaktadır. Uçar'ın çalışmasında (2022), Antalya'da ikinci bir cittaslow ilçesi olabilme potansiyeli bakımından Kaş konu edilmiştir. Bu çalışmada; Kaş'ın cittaslow olma bakımından potansiyel taşıdığı, ancak cittaslow olduğu durumda bölgenin mevcut göç akımına yeni göç akımları eklenmesi risklerinin ön planda yer aldığı, Kaş'ın güzelliklerinin korunması ve bakir kalması adına cittaslow olmamasının daha uygun olabileceği sonucuna varılmıştır (Uçar, 2022: 65). Kaş özelinde ifade edildiği gibi, özellikle turizmle güçlü ilişkileri bulunan sahil bölgeleri cittaslow olma bakımından güçlü özellikler taşımakta, ancak aynı özellikler aşırı yoğunlaşmayla birlikte cittaslow felsefesine aykırı ve kentliler için yaşam kalitesinin uzağına düşme riskini de beraberinde taşımaktadır. Bu noktada alternatif turizm olanaklarının öne çıkarılması çok daha kritik bir anlam taşımaktadır. Tarım turizmi, yayla turizmi, eko-turizm gibi turizm olanakları bu çerçevede özellikle üzerinde durulması gereken turizm tipleri arasındadır.

Sonuç olarak, 2023 yılı Nisan ayında cittaslow üyeliği tescillenen Finike hem turistik hem de zirai üretimin yapıldığı bir ilçe olarak öne çıkmaktadır. Cittaslow (yavaş şehir) kavramı, kentleşme sorunlarını yeni bir bakış açısıyla çözmeyi ve bölgelerin değerini korumayı amaçlayan bir anlayışı işaret etmektedir. Sahip olduğu nüfus ve turizm potansiyeli, Finike'yi hem önemli hem de kentleşme sorunları açısından kritik bir noktaya taşımaktadır. Finike'nin cittaslow unvanına sahip olması, onu kentleşme sorunlarından koruyabilecek, sürdürülebilir kentleşme ve turizm deneyimlerine açık hale getirebilecek olsa da, bazı riskleri de barındırmaktadır. An itibarıyla yavaş şehir kimliğinin ülkemizdeki temsilcilerinden biri olan Finike'nin yukarıda sıralanan riskleri bertaraf ederek bu kimliğini sürdürmesi beklenmekte; özellikle benzer turizm ilçelerine örnek konumunu tam anlamıyla sağlaması ve koruması umulmaktadır. Bu süreçte, yavaş şehir olmanın kentleşme sorunlarına yönelik en etkili çözümlerden biri olduğu sadece yerel yönetimler tarafından değil yerel halk tarafından da anlaşılırsa Finike'nin yavaş şehir kimliği pekişecektir. Yavaş şehir olmanın turizmle olduğu kadar yöredeki mevcut halkın toplumsal yaşantısıyla da ilgisinin hatırd tutulması ve bu yöndeki etkinliklerin artırılması, Finike halkının bu kimliği daha iyi benimsemesini ve yavaş şehir farkındalığının kalıcı olmasını sağlayacaktır. Finike'nin cittaslow deneme süresini tamamlamasının ardından daha kapsamlı saha araştırmalarına olanak sağlanacağı, bu çalışmanın bu tip araştırmalara kapı aralayacağı beklenmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Teşekkür: Katkılarından dolayı hakemlere teşekkür ederim.

Destek Bilgisi: Herhangi bir kurum ve/veya kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Güncel Turizm Araştırmaları

Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazar(lar)ına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.

Etik Kurul Onayı: Çalışma kamuya açık ikincil verilerin kullanılmasıyla oluşturulmuştur.

Veri Kullanılabilirlik Beyanı: Araştırma verileri paylaşılmamıştır.

KAYNAKÇA

- Ak, D. (2017). Yavaş kent (cittaslow) hareketi ve Türkiye örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 884-903.
- Akkoç, T. (2023). Sakin şehir hareketinin desteklenmesinde çevresel kaygının düzenleyici rolü. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 6(1), 103-111.
- Akman, E. (2018). Türkiye'deki yavaş şehirlerin politika uygulamaları üzerinden bir analiz. *EKEV Akademi Dergisi*, 22(76), 79-107.
- Akülkü, H. (2022). Kesişimsellik bakış açısı ile kırılğanlıkların üretimi ve baş etme stratejileri: Antalya Kumluca ve Finike'de afet deneyimleri [Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi].
- Asiltürk Okutan, Y. (2023). Yavaş turizm ve yavaş şehirlerin Türkiye'de sürdürülebilir turizm coğrafyasına katkısı. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(3), 122-129.
- Atar, E. (2023). Yeni kentsel kimlikler: Marka kent, akıllı kent, yavaş kent ve sünger kent. E. Çelebi Zengin (Ed), *Kent ve çevre politikaları ekseninde yerel yönetimler* (s. 63-83) içinde. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Atila, N. (2023). *Yavaşla! (Sükûnet en büyük lüks)*. Sakin Kitap.
- Avcıkurt, C. (2009). *Turizm sosyolojisi* (3. baskı). Detay Yayıncılık.
- Bailey, K. (1994). *Methods of social research* (4. edition). Free Press Maxwell Macmillan.
- Balcı, A. (2020). *Sosyal bilimlerde araştırma (Yöntem, teknik ve ilkeler)* (14. basım). Pegem Akademi Yayınları.
- Baykal, F., & Ataberk, E. (2020). Karşılaştırmalı bir araştırma: Kuramdan uygulamaya Türkiye'de cittaslow hareketi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 290-316.
- Belli, A., & Çelik, Z.E. (2022). Sürdürülebilir çevre örneği: Türkiye'de yavaş şehirler (cittaslow), *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 63-89.
- Bilgi, M.G. (2013). Türkiye'nin sakin şehirlerinde permakültürel koruma, planlama, yönetim ve eğitim pratikleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 45-59.

- Bookchin, M. (2014). *Kentsiz kentleşme (Yurttaşlığın yükselişi ve çöküşü)*. (B. Özyalçın, Çev.). Sümer Yayıncılık.
- Cittaslow Ağı (2024). Association. <https://www.cittaslow.org/content/association> adresinden 19 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- Cittaslow Türkiye Ağı (2021, 22 Mart). Sakin şehirlerde pandemi tatili. <https://cittaslowturkiye.org/tr/sakin-sehirlerde-pandemi-tatili/> adresinden alınmıştır.
- Cittaslow Türkiye Ağı (2024a). Kentler. <https://cittaslowturkiye.org/tr/uye-kentler/> adresinden alınmıştır.
- Cittaslow Türkiye Ağı (2024b). Üyelik süreci ve kriterler. <https://cittaslowturkiye.org/tr/uyelik-sureci-ve-kriterler/> adresinden alınmıştır.
- Coşar, Y. (2019). Yavaş şehir-sürdürülebilir turizm paradoksu üzerine eleştirel bir bakış. *Journal of Tourism Theory and Research*, 5(1), 40-50.
- Cumhuriyet (2023, 01 Eylül). Yanlış ışığı takip eden caretta caretta yavruları araçların altında kalarak ezildi. <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/yanlis-isigi-takip-eden-caretta-caretta-yavrulari-araclarin-altinda-kalarak-ezildi-2114835> alınmıştır.
- Çetinkaya, Z., & Ciravoğlu, A. (2016). Sürdürülebilir yerleşim modellerinin karşılaştırılması: Eko-kent ve yavaş kent. *İdeal Kent*, 18(7), 246-267.
- Çiçek, D., & Sarı, Y. (2018). Yerel halkın turizme olan desteği: Türkiye'deki sakın şehirler üzerine bir araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 185-196.
- Çokal, Z. (2023). Kültürel mirasın sürdürülebilirliğinde sakın şehirlerin rolü. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 1170-1184.
- Çolak, E. C. (2019). Yalvaç'ın cittaslow uluslararası kriterleri kapsamında değerlendirmesi. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 89-107.
- Demir, B. (2021). Sürdürülebilir turizm hareketi olarak slow food: Germiyan örneği. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sports Sciences (ATRSS)*, 4(2), 99-114.
- Demirbaş, Y. (1999). Finike turizm potansiyelinin Türk turizmindeki yeri [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi].
- Dursun, G. (2019). Kent markalaşması çerçevesinde "yavaş kentler": Taraklı örneği [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Finike Belediyesi (2023a). Finike tarihi. <https://www.finike.bel.tr/tr/hakkinda> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023b). Kardeş kentler. <https://www.finike.bel.tr/tr/kardes-kentler> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023c, 05 Ekim). Finike'de Uluslararası Dans Festivali rüzgârı. <https://www.finike.bel.tr/tr/haberler/3134/finike-de-uluslararasi-dans-festivali-ruzg-ri> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023d, 07 Ekim). Finike'de renkli festival. <https://www.finike.bel.tr/tr/haberler/3132/finike-de-renkli-festival> adresinden alınmıştır.

- Finike Belediyesi (2023e, 07 Mart). Finike Belediyesi tarafından deprem riskine karşı önlemler alınıyor. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3091/finike-belediyesi-tarafindan-deprem-riskine-karsi-onlemler-aliniyor> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023f, 08 Kasım). Sakin şehir Finike, 'Turuncu Köy' ile örnek olacak. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3125/sakin-sehir-finike-turuncu-koy-ile-ornek-olacak> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023g, 14 Nisan). Uluslararası cittaslow (sakin ve kolay şehir) ağına Finike de katıldı. <http://finike.bel.tr/tr/haberler/3099/uluslararasi-cittaslow-sakin-ve-kolay-sehir-agina-finike-de-katildi> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023h, 15 Kasım). Kardeş kente ilk hasat Başkan Geyikçi'den. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3122/kardes-kente-ilk-hasat-baskan-geyikci-den> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023i, 17 Nisan). Finike, cittaslow ağına dâhil olmak isteyen ilçelere örnek olacak. <https://finike.bel.tr/tr/haberler/3100/finike-cittaslow-agina-dahil-olmak-isteyen-ilcelere-ornek-olacak> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023j, 24 Eylül). Cittaslow Çocuk Şenliği dolu dolu başladı. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3136/cittaslow-cocuk-senligi-dolu-dolu-basladi> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2023k, 25 Eylül). Cittaslow Çocuk Şenliği sona erdi. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3135/cittaslow-cocuk-senligi-sona-erdi> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2024a). Nüfus bilgileri. <https://www.finique.bel.tr/tr/nufus-bilgileri> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2024b). Projeler. <https://www.finique.bel.tr/tr/projeler> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2024c, 24 Haziran). Finike'ye 'Yalnız Değilsin' ile büyük ödül. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3167/finike-ye-yalniz-degilsin-ile-buyuk-odul> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi (2024d, 30 Ocak). TOGG'a rengini Finike Portakalı versin. <https://www.finique.bel.tr/tr/haberler/3155/togg-a-rengini-finike-portakali-versin> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu (2018). <https://www.finique.bel.tr/Uploads/304761e192cb40548cd9405a885dafda.pdf> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2018 Yılı Faaliyet Raporu (2019). <https://www.finique.bel.tr/Uploads/ce506755b67c4e0cae1e11c8939e4042.pdf> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2019 Yılı Faaliyet Raporu (2020). <https://www.finique.bel.tr/Uploads/8785610c3aed4af1b8a02e2efd93318a.pdf> adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu (2021). <https://www.finique.bel.tr/Uploads/0a1190cd8ddd4e768cd5d3eedbc455f3.pdf> adresinden alınmıştır.

- Finike Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu (2022).
<https://www.finike.bel.tr/Uploads/ad9d6a0d373d49dd98a4ef8aba3bb6f4.pdf>
adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2022 Yılı Faaliyet Raporu (2023).
<https://www.finike.bel.tr/Uploads/083fd04de66547e0924c9e233058dfd0.pdf>
adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2023 Yılı Faaliyet Raporu (2024).
<https://www.finike.bel.tr/Uploads/ebe41414d99d4ffbb91b51a53d429b15.pdf>
adresinden alınmıştır.
- Finike Belediyesi 2023 Yılı Meclis Kararları (2023). <https://www.finike.bel.tr/tr/meclis-kararlari>
adresinden alınmıştır.
- Finike Kaymakamlığı (2023). Turizm. <http://www.finike.gov.tr/ilemizde-turizm-sekr>
adresinden alınmıştır.
- Gelecek Turizmde (2024). Sürdürülebilir turizm nedir.
<https://www.gelecekturizmde.com/surdurulebilir-turizm-nedir/>
adresinden alınmıştır.
- Genç, R. (2018). Innovative approaches for tourism: The impact of cittaslow. *Kent Akademisi*, 11(2), 256-263.
- Göney, S. (2017). *Şehir coğrafyası I*. Beta Yayıncılık.
- Güçlü, S. (2018). Kentsel sosyal problemler. N. Adak (Ed), *Sosyal problemler sosyolojisi* (s. 183-213) içinde. Siyasal Kitabevi.
- Güler, Ş. (1978). *Turizm sosyolojisi*. Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Harvey, D. (2017). *Kent deneyimi*. (E. Soğancılar, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Huot, J.L. (2000). İlk aşamalar. J.L. Huot, J.P. Thalmann & D. Valbelle (Ed), (A.B. Girgin, Çev.) *Kentlerin doğuşu* (s. 25-106) içinde. İmge Kitabevi.
- İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2023). Şirince 2023 yılının en iyi turizm köyü seçildi. <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-353670/sirince-2023-yilinin-en-iyi-turizm-koyu-secildi.html> adresinden alınmıştır.
- Karakurt Tosun, E. (2019). *Sürdürülebilir kentleşme (Kent modelleri üzerine bir inceleme)*. Dora Yayıncılık.
- Keleş, R., & Hamamcı, C. (2005). *Çevre politikası* (5. baskı). İmge Kitabevi.
- Koç, V., & Baz, İ. (2020). Türkiye’de sakin şehir hareketine üyelik süreci ve üyeliğin etkileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 2(2), 57-67.
- Korkmaz Özcan, Z., & Demircioğlu Dalgıç, A.S. (2024). Cittaslow cities and tourism governance: The case of Isparta. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 22(51), 51-76.
- Kümbetoğlu, B. (2012). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma* (3. Basım). Bağlam Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2015). *Şehir hakkı* (3. bs.). (I. Ergüden, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Lefebvre, H. (2019). *Kentsel devrim*. (S. Sezer, Çev.). Sel Yayıncılık.

- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma (Desen ve uygulama için bir rehber)*. (S. Turan & H. Özen, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nacak, İ. (2016). Merkeze ithafen taşranın hikâyesi. *Sosyoloji Dıvanı (Sosyolojik Muhayyile Özel Sayısı)*, 8, 377-387.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri I-II (Nitel ve nicel yaklaşımlar)*. (S. Özge, Çev.). Yayınodası Yayınları.
- Özmen, A., & Can, M.C. (2018). Cittaslow Hareketi'ne eleştirel bir bakış. *Planlama*, 28(2), 91-101.
- Öztürk Aykaç, N. (2022). Türkiye'de kentleşme. Ü. Şentürk (Ed), *Türkiye'nin toplumsal yapısı* (s. 377-414) içinde. Paradigma Akademi Yayınları.
- Punch, K. (2014). *Sosyal araştırmalara giriş (Nitel ve nicel yaklaşımlar)*. (D. Bayrak, H.B. Arslan & Z. Akyüz, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Sağır, A. (2011). Kültürel bütünleşme bağlamında Antalya'nın Finike ilçesine yerleşen turistlerin sosyolojik çözümlenmesi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 49-64.
- Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Sezgin, M., & Ünüvar, Ş. (2011). *Sürdürülebilirlik ve şehir pazarlaması ekseninde yavaş şehir*. Çizgi Kitabevi.
- Slow Food (2023). Home page. <https://www.slowfood.com/> adresinden 23 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.
- Slow Food (2024). Our history. <https://www.slowfood.com/our-history/> adresinden 06 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- Sohn, D., Jung Jang, H., & Jung, T. (2015). *Go slow and curvy (Undertanding the philosophy of the cittaslow phenomenon)*. Springer.
- Soylu, Y., Bahtiyar Karadeniz, C., & Genç K. (2023). Slow city and tourism coexistence. *Coğrafya Dergisi*, 47, 123-134.
- Sustainability at UCLA (2024). What is sustainability. <https://www.sustain.ucla.edu/what-is-sustainability/> adresinden alınmıştır.
- Şen, L. M., & Çankırı, P. (2016). Sürdürülebilir turizm kapsamında sakin şehir (cittaslow) projesinin Finike ilçesine uygulanabilirliği. 4th International Congress of Tourism and Management Researches, Antalya, Türkiye.
- TÇV (2001). *Ansiklopedik çevre sözlüğü*. Türkiye Çevre Vakfı Yayını.
- Turgut, A., Demirezer, Ö., & Uşma, G. (2023). Yavaş şehir (cittaslow) kavramının sürdürülebilirlik bağlamında karşılaştırmalı bir değerlendirmesi: Bra ve Seferihisar örneği. *İdealKent*, 15(42), 1013-1041.
- TV100 (2023, 22 Ağustos). Sakin şehir listesine alınmıştı: Turistik ilçeyi deprem korkusu sardı, yakınından 3 diri fay geçiyor. <https://www.tv100.com/sakin-sehir-listesine-alinmisti-turistik-ilceyi-deprem-korkusu-sardi-yakinindan-3-diri-fay-geciyor-haber-690873> adresinden 22 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.

- Uçar, G. (2022). Yavaş şehir olma yolunda bir sahil kasabası: Antalya-Kaş örneği. *Bilar: Bilim Armonisi Dergisi*, 5(2), 49-65.
- Ulutaş, B. (2017). Doküman analizi. F.N. Seggie & Y. Bayyurt (Ed), *Nitel araştırma (Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları)* (s. 279-297) içinde. Anı Yayıncılık.
- UNWTO (2023a). Home page. <https://www.unwto.org> adresinden 21 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- UNWTO (2023b). Sustainable development. <https://www.unwto.org/sustainable-development> adresinden 21 Ekim 2023 tarihinde alınmıştır.
- Yeni Asır (2021, 20 Mart). Sakin şehirlerde pandemi tatili. <https://www.yeniasir.com.tr/cumartesi/2021/03/20/sakin-sehirlerde-pandemi-tatili> adresinden 23 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.
- Yıldırım, S. (2019). *Ansiklopedik kent sözlüğü*. Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.